

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

“Kesällä pitää hieman antaa lapsen pitää lomaa” –Työntekijöiden näkemyksiä varhaiskasvatuksen toteutuksesta kesäpäivystyksessä vuonna 2016

Kortelainen, Ella
Lindholm, Suvi

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

“Kesällä pitää hieman antaa lapsen pitää lomaa” –Työntekijöiden näkemyksiä varhaiskasvatuksen toteutuksesta kesäpäivystyksessä vuonna 2016

Ella Kortelainen
Suvi Lindholm
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2016

Ella Kortelainen
Suvi Lindholm

“Kesällä pitää hieman antaa lapsen pitää lomaa” –Työntekijöiden näkemyksiä varhaiskasvatuksen toteutuksesta kesäpäivystyksessä vuonna 2016

Vuosi 2016 Sivumäärä 59

Opinnäytetyö “Kesällä pitää hieman antaa lapsen pitää lomaa –Työntekijöiden näkemyksiä varhaiskasvatuksen toteutuksesta kesäpäivystyksessä vuonna 2016” toteutettiin tutkimuksena Hyvinkään kaupungin kunnallisten päiväkotien työntekijöille Ella Kortelaisen ja Suvi Lindholm in toimesta. Tavoitteena oli tutkia varhaiskasvatuksen toteuttamista kesäpäivystyksen 2016 aikana. Tarkoituksena oli tuottaa laadullisesti kuvaileva tapaustutkimus. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena e-lomakkeella, linkki kyselyyn lähetettiin kaikille kasvattajille. Kesäpäivystysaika on poikkeuksellinen lapsille, lasten vanhemmille, kasvattajille sekä organisointihenkilöstölle. Kesäpäivystysajan luonne ja poikkeuksellisuus tuovat monenlaisia haasteita sekä sen organisointiin että päivittäiseen kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Hyvinkään kaupungin kanssa.

Opinnäytetyön teoreettiset käsitteet ovat varhaiskasvatuksen toteutus ja kesäpäivystys. Teoriapohjana toimivat varhaiskasvatustutkimuslaki, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, artikkelit koskien kesäpäivystystä sekä tiedonannot palveluohjauksen koordinaattorilta.

Opinnäytetyö antoi kuvailua siitä, miten varhaiskasvatus oli toteutettu. Työntekijät kertoivat kokemuksistaan ja työtavoistaan, mihin eivät ulkoiset puitteet ensisijaisesti vaikuttaneet, joten opinnäytetyö toi mahdollisesti ilmi tietoa, mitä ei kaupungin omassa mielipidekyselyssä esiintynyt. Keskeisenä tuloksena nousi esiin, että kesäpäivystyksen varhaiskasvatus pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman samalla tavalla kuin muunakin toimintakautena, vaikka monet perusasiat, kuten esimerkiksi tiedonkulku sekä yhteistyö vanhempien ja tiimin kesken, olivat haastavampia kesäaikana. Kasvattajien näkemyksiä paikoitellen ohjasi se ajatus, että lastenkin kuuluu lomailta. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää hyödyksi suunniteltaessa ensi vuoden kesäpäivystystä Hyvinkään kaupungissa.

Asiasanat: varhaiskasvatuksen toteutus, kesäpäivystys, varhaiskasvatus

Ella Kortelainen
Suvi Lindholm

"Children should have some vacation during the summer too" –Employees view on the fruition of early childhood education during summertime from in the year 2016

Year	2016	Pages	59
------	------	-------	----

The thesis "Children should have some vacation during the summer too" - Employees view on the fruition of early childhood education during summertime in the year 2016 was fulfilled as research with municipal day care centre employees in the city of Hyvinkää by the researchers Ella Kortelainen and Suvi Lindholm. The aim was to investigate how early childhood education came to fruition during the summertime in 2016. The purpose was to create a case study which generated qualitatively descriptive information. The thesis was fulfilled as qualitative research via an e-form whose link was sent to every educator. Summertime is an exceptional time for the children, their parents, educators and organization personnel. The exceptional nature of summertime causes different kinds of challenges concerning its organizational arrangements and daily upbringing, education and care. The thesis was made in co-operation with the city of Hyvinkää.

The theoretical concepts are the fruition of early childhood education and summertime. The theory basis consists of the law concerning early childhood education, the National Curriculum Guidelines on Early Childhood Education and Care in Finland, Hyvinkää's early childhood education program, articles concerning summertime and announcements from the Deputy of Working Life.

The thesis describes how early childhood education is put into practice. The employees gave information concerning their experiences and working methods which weren't primarily influenced by external matters. The thesis potentially brought up new information which wasn't included in Hyvinkää's own poll of their employees. The main result was that the early childhood education during the summertime was tried to be put into practice in the same way as a normal season even though a lot of basic things, such as information processing and the cooperation with the parents and with the work team, were more challenging during the summertime. The educators views and actions were occasionally driven by the thought of children needing some vacation too. The results of the research can be utilized when next year's summertime is being planned in the city of Hyvinkää.

Keywords: fruition of early childhood education, summertime, early childhood education

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Tausta, tarve ja tarkoitus	7
2.1	Tausta	7
2.2	Tutkimustausta	10
2.3	Tavoite ja tarkoitus.....	12
3	Varhaiskasvatus.....	13
3.1	Mitä varhaiskasvatus on?.....	13
3.2	Varhaiskasvatuksen toteutus.....	16
3.3	Hyvinkään kaupungin kesäpäivystys vuonna 2016	21
4	Tutkimuksen toteuttaminen	22
4.1	Tutkimusongelma	22
4.2	Aineisto ja tutkimusmenetelmä	23
4.3	Kyselylomake	24
4.4	Aineiston analyysi	26
5	Tulokset.....	30
5.1	Pohjakoulutus.....	30
5.2	Työviikot kesäpäivystyksessä.....	31
5.3	Työkokemus	31
5.4	Kasvattajien kokemukset työnteosta	32
5.5	Oppimisen edellytysten tukeminen	33
5.6	Kielen kehityksen edellytysten tukeminen	34
5.7	Lasten päätösvalta itseään koskevista asioista	35
5.8	Lapsen iän ja kehityksen huomiointi toiminnassa	35
5.9	Lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat.....	37
5.10	Lasta kunnioittavan toimintatavan toteutuminen lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä	38
5.11	Lapsen toimimisen edistäminen vertaisryhmässä	39
5.12	Lapselle ominaisten tapojen painottuminen toteutetussa toiminnassa	40
5.13	Yhteistyö vanhempien kanssa kesäpäivystysaikana	41
6	Johtopäätökset	42
7	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	46
8	Pohdinta	48
	Lähteet	52
	Taulukot	55
	Liitteet.....	56

1 Johdanto

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa (Varhaiskasvatus 2016). Tämän suunnitelmallisen ja tavoitteellisen toiminnan tulisi toteutua ympäri vuoden riippumatta muuttuvista osatekijöistä, kuten kesäpäivystyksestä. Opinnäytetyö tehtiin Hyvinkään kaupungille liittyen varhaiskasvatukseen, sillä erikoistumme opinnoissa lastentarhanopettajiksi. Tutkimusongelmana oli, miten varhaiskasvatus oli toteutettu työntekijöiden näkökulmasta kesäpäivystyksessä Hyvinkään kaupungin kunnallisissa päiväkodeissa vuonna 2016. Kesäpäivystys organisoidaan joka vuosi eri tavoin. Toiminta tapahtuu eri paikoissa ja eri kokoonpanoilla. Kesä on vain yksi toimintakauden osa, mutta se on muihin toimintakauden aikoihin verrattuna poikkeava.

Idea opinnäytetyölle tuli kasvattajilta, koska kesäpäivystysaika saatetaan kokea ikään kuin kaaoksen hallinnaksi. Lapset ja kasvattajat vaihtuvat ja saattavat olla jopa vieraita toisilleen, joten voi olla haastavaa suunnitella toimintaa pitkäjänteisesti, kun tutustumiseen menee aikaa. Kasvattajien vastuulla voi olla täysin uusia, vieraita lapsia tai lapsia omasta työyksiköstä, jotka ovat toisesta ryhmästä. Kasvattajilla saattaa olla puutteellista tietoa lapsesta, tai heillä ei ole aikaa tai motivaatiota perehtyä lapsen tietoihin, koska lapsi voi ollakin esimerkiksi vain viikon kesäpäivystyksessä. Ympäristön, tilojen, materiaalien ja välineiden hyödyntäminen saattaa jäädä vähäiseksi, koska kasvattaja voi joutua uuteen yksikköön töihin. Kasvattajien asenteet ja motivaatio saattavat vaihdella kesäpäivystysaikana verrattuna muuhun toimintakautteen. Asennoitumiseen ja motivaatioon vaikuttavat lukuisat eri tekijät, jotka osittain kasvattajien on vain hyväksyttävä ja osittain taas kasvattajat voivat niihin itse vaikuttaa työssään. Nämä asiat taas vastaavasti vaikuttavat jokapäiväisen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen.

Valitulle kohderyhmälle ei oltu toteutettu näin laajaa kyselyä tällä teemalla. Joka kesän jälkeen henkilökunnalle toteutetaan eräänlainen tyytyväisyyskysely kaupungin toimesta. Hyvinkään kaupungilla palveluohjauksen koordinaattori vastaa kesäpäivystyksen organisoinnista yhteistyössä päiväkotien johtajista kootun työryhmän kanssa.

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen, ja se toteutettiin kyselynä, joka analysoitiin laadullisilla menetelmillä. Aiheeseen perehtymisen jälkeen huomattiin, että kesäpäivystykseen liittyen on vähän aiempia tutkimuksia. Opinnäytetyössä tuodaan esille kasvattajien kuvailuja ja mielipiteitä varhaiskasvatuksen toteutumisesta. Kysely laadittiin perustuen varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä Hyvinkään varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kysely toteutettiin e-lomakkeella kesän 2016 aikana ja vastauksia analysoitiin kvalitatiivisella menetelmällä. Kysely rajattiin koskemaan vain vuotta 2016, jotta kasvattajien kokemukset ja kuvailut olisivat mahdollisimman tuoreessa muistissa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tuottaa laadullisesti kuvaileva tapaustutkimus, joka pyrki kuvaamaan luonnollisesti tapahtuvaa ilmiötä yksityiskohtaisesti sekä ilmiön mahdollisia vaihtuvia ilmentymiä yksittäisessä tapauksessa, eli kesäpäivystystä ja siellä toteutuvaa varhaiskasvatusta. Tavoitteena oli oppia syvällisemmin tutkimuksen tekoa. Työn tuotoksena on tietoa, josta voi olla todellista hyötyä työelämälle ja joka vastaisi työelämän tarpeisiin Hyvinkäällä. Hyvinkää tarjoaa 46 000 asukkaan kaupunkina kunnallista päivähoitoa päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, missä lapselle annetaan mahdollisuus kehittyä yksilönä turvallisessa ja virikkeellisessä kasvuympäristössä yhdessä oman vertaisryhmänsä parissa. Päiväkodin henkilöstö ja vanhemmat luovat yhdessä kasvatuskumppanuuden ilmapiirin, missä varhaiskasvatuksen asiantuntemus on yhdistettynä vanhempien asiantuntemukseen omasta lapsestaan.

2 Tausta, tarve ja tarkoitus

2.1 Tausta

Hyvinkään kaupungin kesäpäivystys keskitetään, jotta voidaan taata laadukas, turvallinen ja tarkoituksenmukainen toiminta samaan aikaan, kun henkilöstö on vuosilomalla. Varhaiskasvatuksen keskittäminen ei mahdollista pelkästään kasvattajien lomaa, vaan myös ateria- ja puhautuspalveluiden henkilöstön lomat sisäisillä sijaistuksilla. Kesäaikaan toteutetaan kiinni olevissa yksiköissä muun muassa rakennuksen ja pihojen peruskorjauksia. Hoitomaksujen suhteen Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatuksessa heinäkuu on maksuton perheille, oli lapsi hoidossa tai ei, mikäli lapsen hoitosuhde on alkanut viimeistään edellisen vuoden elokuussa. Muutoinkin lapsen ollessa pois minkä tahansa kokonaisen kalenterikuukauden, peritään vain puolikas hoitomaksu. Hyvinkäällä on ollut jo usean vuoden ajan mahdollisuus maksuttomaan kesään eli mikäli lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta kesä- ja heinäkuun ajan ja perhe on ilmoittanut tästä erillisellä lomakkeella, ei hoitomaksua peritä näiltä kahdelta kuukaudelta. (Tiainen 2016.)

Kesäpäivystys sekä muu loma-ajan päivystys ovat erilaisia suhteessa muuhun toimintakauteen, koska varhaiskasvatusta ei välttämättä toteuteta oman tiimin kanssa. Lisäksi työskentely ei tapahdu välttämättä omassa yksikössä tai oman lapsiryhmän kanssa. Jo pelkästään se, että tilat ja materiaalit ovat vieraita eri yksikössä, voivat vaikuttaa työn toteuttamiseen. Omahoitajuus saattaa toteutua heikosti, mikäli tiimit sitä muuten toiminnassaan toteuttavat. Usein päiväkotien johtajat lomailevat tavallisina loma-aikoina, jolloin heitä sijaistaa varajohtaja. Loma-aikojen päivystyksessä on lukuisia tekijöitä, jotka asettavat haasteita varsinaiseen työhön. Uhkana on, että varhaiskasvatus ei toteudu valtakunnallisen, paikallistason sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmien mukaisesti.

Kasvattajien ja vanhempien kesäloma-ajat aiheuttavat paljon järjestelyjä ja vaativat suunnittelua. Kuntatasolla myös kesäajan varhaiskasvatus ja päivähoito vaativat organisointia, jotta kaikille lapsille pystytään takamaan päivähoitopaikka kiireellisessäkin tapauksessa, ja kaikki kasvattajat saavat pidettyä vuosilomansa. Vanhemmat joutuvat taas työpaikoillaan järjestämään loma-ajan tai halutessaan varahoitopaikan lapselleen. Lapsille kesäpäivystys voi olla yhtä lailla sopeutumista muuttuviin olosuhteisiin.

Lapsiasiavaltuutettu on esittänyt vuonna 2009 teesejä pienten lasten palveluista. Yhden teesin mukaan huonolaatuisesta kodin ulkopuolisesta hoidosta voi olla haittaa lapselle. Kasvatuksen ja hoivan laatu ratkaisevat sen vaikutukset lapsen hyvinvointiin. Vastaavasti laatuun vaikuttavat henkilöstön määrä lasta kohti, hoidettavan lapsiryhmän koko, henkilökunnan ammattitaito ja pysyvyys sekä hoitopäivän pituus. Teesin mukaan pysyvän ryhmän puuttuminen on lapselle haitallista. (Lasten varhaisten vuosien palveluista parempi kokonaisuus 2009, 5.) Kesäpäivystysaika voi olla lapselle myös vaikeata. Kasvattajat vaihtuvat eikä ryhmässä ole välttämättä ollenkaan entuudestaan tuttua aikuista. Eritoten pienille sekä erityisen tuen tarpeen lapsille muutokset voivat olla stressaavia. Ajatusta "säilömisestä" voidaan ehkäistä toteuttamalla laadukasta varhaiskasvatusta myös kesäpäivystysaikaan. Kesäpäivystysaika voi tarjota kuitenkin myös uusia ja positiivisia kokemuksia lapselle. Kesä ajankohtana mahdollistaa runsaan ulkoilun säiden salliessa, ja lapsille löytyy usein uusia kavereita päiväystyksiköistä. Uudet tilat ja lelut ovat myös usein lapsista kiinnostavia.

Moni pieni lapsi saattaa viettää koko kesän päiväkodissa lomailematta yhtään vuoden aikana. Vanhemmat saattavat myös pitää lastaan hoidossa, vaikka olisivat itse lomalla. Alle kouluikäisistä lapsista 20-35% prosenttia viettää heinäkuuta päiväkodissa. Kesäpäivystyksessä on huomattu, että tuttuun päiväkotiin viedään herkemmin lapsi hoitoon, kun taas vieraaseen paikkaan vientiä saatetaan arastella. Vanhempien syitä sille, että lapsi on tuotu hoitoon omasta lomasta huolimatta, ovat olleet muun muassa oman loman tarve sekä lapsen halu nähdä hoitokavereita. Usein vanhemmat haluavat varata hoitopaikan kesäpäivystyksestä varmuuden vuoksi, mutta lopulta hoito on saatu järjestettyä jollakin muulla tapaa. (Ranta 2011.)

Puolestaan osa vanhemmista yrittää järjestää lapsensa kesäloman mahdollisimman pitkäksi. Lasten kesäloma täytyy kuitenkin ilmoittaa päiväkodille usein kauan ennen kuin vanhemmilla on mahdollisuus sopia omia lomiaan työpaikoilla. Perheen sosioekonominen tilanne vaikuttaa myös lasten kesälomien järjestelyihin, koska osa vanhemmista pyrkii säästämään päivähoitomaksuissa, mikä tarkoittaa sitä, että lapsen lomat tulisi tietää hyvissä ajoin ennakoon. Kuitenkin esimerkiksi pätkätyöläisille tämä on lähes mahdotonta, koska vanhempi ei voi tietää, onko hän työttömänä, töissä vai saako hän lomaa. Helputukset päivähoitomaksuihin olisivat tarpeen, mutta vaativat myös paljon, kuinka oman kesäloman saa sovittua samaan aikaan kun lapsen oma, tuttu päiväkoti on kiinni. Monet vanhemmat ajattelevat, että vieras ympäristö ja

jatkuvasti vaihtuva henkilöstö pelottavat lasta, ja siksi lapsen vienti varahoitoon on iso kynnyks. Usein perheet eivät voi viettää yhteistä lomaa, koska vanhemmat vuorottelevat lomaajoilla, jotta lapsella olisi mahdollisimman pitkä loma. (Alatalo 2013.)

Alatalon Lasten kesäloma -kyselyn mukaan, vanhemmille on tärkeää, että lapsella on lomaa päivähoidon vastapainoksi. Jos lapsi kuitenkin viettää kesän hoidossa, on sille usein pätevä syy, kuten työn kausiluontoisuus. Vain kymmenen (10) prosenttia vanhemmista kertoi aikovansa viettää lomansa ilman lasta. Tässäkin suurin syy oli lapsen kaksi kotia, kun toinen vanhempi saa lomaa lapsesta, vaikka sitä ei haluaisi, kun toinen haluaa viettää lomaansa lapsen kanssa samanaikaisesti. Suurin osa vanhemmista haluaa viettää lomansa lapsensa kanssa, sillä yhteinen loma on tärkeä kummallekin osapuolelle. (Alatalo 2013.)

Hyvinkään kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2014-2017 keskeisinä painopisteinä on lapsen hyvä arki varhaiskasvatuksessa ja koulussa, vanhemmuuden tukeminen, lasten ja nuorten vapaa-aika, koulunkäynnin turvaaminen sekä nuorten pääsy jatko-opintoihin. Vuonna 2012 Hyvinkäällä perheitä oli 12 516, joista lapsiperheitä oli 39,5 %. Hyvinkään sivistystoimi on tehnyt laadunarvioinnin vuonna 2012 päivähoitossa. Arviointiin osallistui 334 lasta vanhempiensa haastattelemana. Tästä ilmeni, että vanhemmat sekä lapset ovat olleet tyytyväisiä päivähoiton laatuun, koska kokemukset ovat olleet varsin positiivisia. Vanhemmat olivat pääsääntöisesti sitä mieltä, että lapset voivat hyvin päivähoitossa. Laadunarvioinnissa välit henkilöstöön koettiin avoimiksi ja luottamuksellisiksi. Vastausten perusteella henkilöstö on asiantuntevaa ja pätevää. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2017.) Hyvinkäläiset vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä varhaiskasvatuksen laatuun, mutta kenelle tahansa vanhemmalle lapsen vieminen vieraaseen hoitopaikkaan aiheuttaa varmasti kysymyksiä ja ihmetystä. Vanhemmat ovat osana toteuttamassa varhaiskasvatusta, joten miten kesäpäivystysaikaan heidän osallisuutensa otetaan huomioon, kun vanhemmat ja kasvattajat saattavat olla vieraita toisilleen eikä kiireen keskellä edes ole välttämättä aikaa kuulla vanhempia.

Helsingin Sanomissa uutisoitiin 2.1.2016, kuinka ilmoittamattomien poissaolojen takia päiväkodit joutuvat pitämään liikaa henkilökuntaa töissä loma-aikoina. Tähän on vuosien varrella opittu varautumaan siten, että varhaiskasvatusvirasto ei varaa hoitohenkilökuntaa ilmoitetun määrän mukaisesti. Vaikka hoitopaikkaa haetaan harkitusti, usein lapselle järjestyy nopealla aikataululla jokin muu hoitopaikka kuin päiväkotia. Loma-ajoista täytyy kuitenkin ilmoittaa etukäteen hyvissä ajoin, sillä jokaisella varhaiskasvatusalueella loma-ajan toiminta keskittään vain muutama päiväkotiin. Tämä asia aiheuttaa purnausta tiettyjen asiakkaiden osalta, vaikka itsessään lapsien kannalta välipäivien olosuhteet ovat mieluisat, kun lapsia on vähemmän, ja täten on mahdollista leikkiä kaikessa rauhassa. (Laitinen 2016.) Tämä tekijä vaikeuttaa henkilöstöressurssien oikea-aikaista ja riittävää suunnittelua aiheuttaen myös

kunnan kannalta tarpeettomia henkilöstökustannuksia yliesurssointitilanteissa. Vastaavasti henkilöstön aliresurssitilanteissa aiheutuu varhaiskasvatuksen laadukkaan ja turvallisen toteutuksen kannalta haasteita, unohtamatta ristiriitatilannetta säädöksiin.

Vuosilomalain (18.3.2005/162) mukaan työ- ja virkasuhteissa olevilla työntekijöillä on lakisääteiset vuosilomat, joista 24 arkipäivää on sijoitettava lomakaudelle. Kesälomakaudeksi laskeaan toukokuun toisesta päivästä syyskuun 30:teen päivään. Kesäloma on annettava yhdenjaksoisena, mutta se voidaan myös tarvittaessa jakaa, mikäli kesäloma ylittää 12 arkipäivää. Työnantajan on varattava tilaisuus työntekijöille esittää mielipiteensä loman ajankohdasta. Mahdollisuuksien mukaan työntekijöiden esityksiä on otettava huomioon ja tasapuolisuutta on noudatettava lomien sijoittamisessa. (L18.3.2005/162.) Vuosilomalain näkökulmasta kesäpäivystyksen järjestäminen vaatii organisoinnilta todella paljon, jotta koko henkilöstö saa pidettyä vuosilomansa lomakaudella. Kaikkien kasvattajien loma ei toteudu välttämättä haluttuna ajankohtana. Hyvinkäällä kesäpäivystysaikana auki olevat päiväkodit saattavat olla eri yksiköitä, kuin oma työyksikkö, joten kasvattajilla on monia työpaineita jo muuttuvien teki-
jöiden lisäksi.

Kasvattajat ovat vanhempien ohella tärkeitä lasten kasvattajia ja heidän elämäänsä merkittävästi vaikuttavia aikuisia. Se, miten kasvattajat ajattelevat ja toimivat, on yhteydessä lasten kasvuun ja kehitykseen. Tieto kasvattajien käsityksistä työnsä tavoitteista ja tehtävistä on tärkeää, kun pyritään ymmärtämään varhaiskasvatustyötä kasvattajien itsensä näkökulmasta tai kehittäessä heidän työtään. (Niikko 2010, 1.) Kehitettäessä kesäpäivystystä on siis tärkeää tietää, miten kasvattajat ovat toteuttaneet varhaiskasvatusta.

Yhteiskunta vaikuttaa varhaiskasvatuksen toteutumiseen lainsäädännöllä ja ohjeilla, joissa vastaavasti määritellään kasvatustavoitteet. Kasvattajat kuitenkin määrävät niiden toteutumisen. Täten kasvattajat joutuvat työssään pohtimaan, asettavatko he tavoitteet yhteiskunnan asettamien tavoitteiden mukaisesti vai lapsen tarpeista vaiko vanhempien odotusten pohjalta vai omien näkemysten mukaan. (Niikko 2010, 1-3.) Samainen kasvattajan vastuu korostuu entisestään kesäpäivystysaikaan, koska silloin lasten tarpeet tai vanhempien odotukset eivät välttämättä ole entuudestaan tuttuja. Lapset, jotka eivät ole kesäpäivystyksessä, viettävät kesälomaa, joten täytyisikö kesäpäivystyksessä olevien lasten myös lomailta ja viettää leppoisia hoitopäiviä ilman yksilöllistä ja pitkäjänteistä suunnitelmaa.

2.2 Tutkimustausta

Väestöliitto on toteuttanut hankkeen varhaiskasvattajien tunteista ja kokemuksista. Hankkeessa toteutettiin tutkimus, jossa kartoitettiin kasvattajien kokemuksia kasvatustyöstä. Siinä

keskityttiin eritoten työssä koettuihin kielteisiin tunteisiin. Tulokset ovat herättäneet kysymyksiä siitä, että onko varhaiskasvatuksen taso enää niin korkea kuin mitä yleisesti uskotaan. (Oulasmaa & Riihonen 2013, 6.) Rotkirch (2013, 8-11) kartoitti teokseen ammattilaisten kokemuksia vaikeista ja hankalista tunteista varhaiskasvatustyössä. Tutkimukseen vastanneista 60% oli kokenut haasteelliset tunteet ongelmaksi työpaikalla. Vain neljä prosenttia oli kuitenkin vastannut, että vaikeat tunteet olivat usein toistuva ongelma.

Tutkimuksesta selvisi, että korkea koulutus lisäsi ammattilaisten kokemuksta siitä, että haasteelliset tunteet ovat ongelma työpaikalla. Rotkirch pohti sitä, että onko koulutuksen myötä kasvattaja oppinut havainnoimaan ja raportoimaan vaikeitakin tunteita herkemmin vai ovatko korkeammin koulutetut helpommin turhautuneita työpaikkansa mahdollisiin epäkohtiin. Vähiten vaikeita tunteita koettiin keskisuurissa kaupungeissa ja eniten vastaavasti suurissa tai pienissä kunnissa ja kaupungeissa. Kunnallisissa päiväkodeissa koettiin suhteellisesti yleisemmin vaikeita tunteita, kun yksityisissä ja muissa varhaiskasvatusyksiköissä ei niin paljoa. Vaikeat tunteet johtuivat lapsesta tai lapsista, resurssipulasta, ilmapiiristä ja yhteydenpidosta lapsen vanhempiin. Kunnallisissa päiväkodeissa vaikeat tunteet liittyivät erityisesti resurssipulaan, joita koettiin eniten suurissa kaupungeissa. Haasteellisten tunteiden tärkeimmäksi selittäjäksi ilmeni kuitenkin työpaikan ilmapiiri, kun vaikutuksia tarkasteltiin lähemmin. (Rotkirch 2013, 12-17.)

Riihonen & Tuukkanen (2013) pohtivat samaisessa tutkimuksessa kuin Rotkirch (2013), mutta siitä näkökulmasta, että onko varhaiskasvatusta selviytymistä vai varhaiskasvatusta ja mitä resurssipula on päiväkodissa. He korostivat varhaiskasvatusryhmän koon merkitystä varhaiskasvatuksen laadun näkökulmasta. Ammatillaiset olivat kokeneet jatkuvan resurssipulan vaikeuttavan lasten yksilöllisen ja suotuisan kasvun toteuttamista. On osoitettu, että lapset viihtyvät ja oppivat paremmin, mitä pienempi lapsiryhmä on. Varhaiskasvatusyksiköiden arki on muuttunut siten, että entistä useampi lapsi tarvitsee erityistä tukea. Ammatihenkilöstöstä on pulaa ja alati vaihtuvat sijaiset vaikuttavat lapsiin. Kunnat laskevat päiväkotien käyttöasteita lasten lukumäärän lisäksi lasten läsnäolopäivillä, joten todellisuudessa käyttöastetavoitteet voivat jäädä saavuttamatta, ja ryhmiin painostetaan ottamaan lisää lapsia. Henkilöstövaje koetaan murheeksi, koska se pakottaa muuttamaan jo suunniteltuja toimintoja sekä keskeyttää pitkäjänteisen ja tavoitteellisen kasvatustyön. Oma työyksikkö saattaa toimia myös varhaiskasvatuksena toisen päiväkodin tai perhepäivähoidon lapsille, kun toisaalla kasvattaja esimerkiksi sairastuu. Näiden lisäksi osa-aikaiset hoitolapset saattavat olla samoina päivinä hoidossa, mutta kasvattajien määrää ei lisätä, koska käyttöastetta lasketaan koko päiväkodista ja lapsiryhmien maksimikokoja ei ole säädetty. (Riihonen & Tuukkanen 2013, 64-68.)

Riihonen & Tuukkanen (2013) nostavat esiin myös sen, että työntekijöitä saatetaan siirrellä ryhmien välillä, kun toisesta ryhmästä puuttuu kasvattaja. Vajaalla miehityksellä toimiminen

aiheuttaa väsymystä sekä tunteen siitä, että on ponnisteltava, jotta kykenee toimimaan ammatillisesti. Tämän lisäksi työvuorot joudutaan suunnittelemaan uusiksi ja työntekijöiden on pakko joustaa lasten hoidon laadun takaamiseksi. Sijaiskäytäntö koettiin erityislasten sekä pienten lasten kohdalla hankalaksi, koska he eritoten tarvitsisivat pysyvän hoitosuhteen. Ajanpuute kalvaa kasvattajia, koska lasten tarpeet kyllä huomataan. Yksilöllistä varhaiskasvatusta on vaikeata toteuttaa, kun resursseja ei yksinkertaisesti ole. Samasta syystä pienryhmätoiminta ei toteudu, vaikka se on määritelty keskeiseksi pedagogiseksi toimintatavaksi. Resurssipula heikentää myös kasvatuskumppanuuden toteuttamista, koska aikaa kohtaamiseen ei ole riittävästi. Henkilökunnalta jää tärkeitä lapsen tietoja kuulematta ja vanhemmat vastavasti kokevat, ettei kasvattajia kiinnosta perheen asiat. (Riihonen & Tuukkanen 2013, 69-73.)

Riihonen & Tuukkanen (2013) korostivat tuloksissaan myös sitä, että onko kaikki resursseista kiinni. Työ saatetaan kokea ”pakkopullaksi”, koska joudutaan työskentelemään sellaisissa olosuhteissa, joiden tiedetään olevan paljon huonommat kuin alan laatutavoitteiden mukaisesti pitäisi olla. Henkilöstövaje, isot lapsiryhmät ja lasten erityisen tuen tarpeet vaikuttavat siihen, että työtä ei tehdä sellaisella tavalla, kuin haluaisi. Osa vastaajista oli kuitenkin tuonut ilmi sen, että he pärjäsivät niissä tilanteissa, missä osa koki vaikeita tunteita. Yhdeksi vaikeiden tunteiden ”lievittäjäksi” nähdään hyvä työyhteisö, jossa pystytään puhumaan avoimesti asioista. Päiväkoditkin ovat polarisoitumassa eli päiväkotien laadullisia eroja on selitettävissä esimerkiksi alueellisilla sosioekonomisilla eroilla. Lapsiaines luokitellaan haastavaksi sellaisilla varhaiskasvatusalueilla, joissa asuu paljon kielitaidottomia ja sosio-ekonomiselta taustaltaan keskitasoa heikommin toimeen tulevia perheitä. Tällaisilla alueilla kaivataan myös keskiverrolta enemmän vanhemmuuteen tukea. (Riihonen & Tuukkanen 2013, 75-78.)

Samat tunteet ja haasteet, mitä Rotkirchin (2013) ja Riihonen & Tuukkanen (2013) tutkivat korostuvat entisestään kesäpäivystyksessä. Osa kykenee työskentelemään muuttuvissa olosuhteissa ja vaihtuvissa ympäristöissä, kun taas osa kokee vaikeita ja hankalia tunteita. Tämä pätee myös siltä osin, että palveluohjauksen koordinaattori kertoi osan kasvattajista pitävän kesäpäivystyksessä työskentelystä, kun osa ei niinkään.

2.3 Tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa kuvaileva tutkimus. Työssä pyritään kuvaamaan luonnollisesti tapahtuvaa ilmiötä sekä ilmiön mahdollisia vaihtuvia ilmentymiä, mikä tässä tapauksessa tarkoittaa kesäpäivystyksessä toteutuvaa varhaiskasvatusta. Tutkimus on laadullinen taustatutkimus, koska se tuottaa yksityiskohtaista tietoa yksittäisestä tapauksesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 130-135.)

Kesähoidosta löytyi vähän tietoa, joten halusimme tarttua tähän aiheeseen osittain myös sen vuoksi. Varhaiskasvatuksen toteutumista on tutkittu jonkin verran lasten näkökulmasta sekä vanhempienkin kokemuksesta on oltu kiinnostuneita. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, joka tuo ilmi käytännön työtä ja sen todellisuutta, minkä avulla organisointihenkilöt voivat kehittää kesäajan hoitoa. Työntekijät pohtivat kesäpäivystyksen varhaiskasvatusta eri näkökulmista, lähinnä heidän itsensä toteuttamana.

Hyvinkään kaupungilla on kiinnostusta tietää, miten varhaiskasvatusta toteutetaan myös kesäpäivystyksen aikaan. Hyvinkään kaupungin palveluohjauksen koordinaattori suostui tekemään yhteistyötä kanssamme opinnäytetyön parissa. Kartoitimme ennen varsinaista aiheen rajausta Hyvinkään kaupungin mahdollisia tarpeita tutkimukselle. Joka kesä työntekijöille on tehty tyytyväisyyteen liittyvä kysely kesäpäivystyksen jälkeen, jotta organisointia voidaan kehittää. Palveluohjauksen koordinaattori korosti, että opinnäytetyön ei ole tarkoitus tuottaa samantyyppistä tietoa eli selvitystä tyytyväisyydestä tai mielipiteistä organisaatiota kohtaan. Kaikkiin asioihin ei voi vaikuttaa, kuten oman loman ajankohtaan tai taloudellisiin asioihin, vaikka tällaiset asiat saattavat kuitenkin vaikuttaa työmotivaatioon. Kesäpäivystykseen tuo omat haasteensa erilaiset muuttuvat tekijät, kuten eri yksiköihin keskittäminen, lasten hoidon peruuntumiset sekä vastaavasti yllättävän hoidon tarve. Täten opinnäytetyö keskittyy siihen, että miten varhaiskasvatusta on toteutettu ja miten kasvattajat osaltaan vastaavat varhaiskasvatuksen toteutuksesta.

Tavoitteena oli tehdä laadullinen tutkimus vuoden 2016 loppuun mennessä, jonka avulla voi oppia syvällisemmin tutkimuksen teosta sekä arvioida koko prosessia. Oppimisen kohteena oli tuottaa sellaista tietoa, josta on todellista hyötyä työelämälle ja joka vastaa työelämän tarpeisiin. Haluamme osaltamme olla tuomassa kesäpäivystyksen todellisuutta ilmi.

3 Varhaiskasvatus

Luvussa käsitellään, mitä varhaiskasvatus on, miten varhaiskasvatus toteutuu sekä miten kesäpäivystys järjestettiin vuonna 2016 Hyvinkäällä.

3.1 Mitä varhaiskasvatus on?

“Varhaiskasvatus on kasvatusta, opetusta ja hoitoa, joiden tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on tietyin edellytyksin oikeus saada varhaiskasvatusta. Vanhemmat päättävät lapsensa osallistumisesta varhaiskasvatukseen.” Koulun aloitusta edeltävä velvoittava esiopetus on toiminnallisesti varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatus 2016b.)

Koivunen (2013, 11-12) jakaa varhaiskasvatuksen perustehtävän määritelmän suppeaksi sekä laajaksi tulkinnaksi. Suppeampi tulkinta käsittää perustehtäväksi lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen, joita voidaan kuvata myös varhaiskasvatuksen ydintehtäviksi. Laaja tulkinta käsittää kasvatuksen, opetuksen ja hoidon lisäksi yhteistyön vanhempien ja verkoston kanssa sekä lastensuojelun tukitoimen. Varhaiskasvatukseen verkostoon kuuluvat muun muassa neuvola, puheterapia, toimintaterapia, sairaala, lastensuojelu ja koulu. Varhaiskasvatuksessa on vaikea vetää rajaa kasvatuksen, opetuksen ja hoidon välille. Kaikki osa-alueet saattavat olla läsnä samaan aikaan samassa tilanteessa.

Kunta huolehtii varhaiskasvatuksen järjestämisestä perheiden tarpeiden mukaan. Sitä järjestetään lapsen äidinkielellä joko suomeksi, ruotsiksi tai saameksi. Kuntien lisäksi yksityiset toimijat, seurakunnat ja järjestöt järjestävät varhaiskasvatusta. Sitä voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena kuten esimerkiksi kerho- ja leikki-toimintana. Suomessa Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa varhaiskasvatuksen yleisestä suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta sekä lainsäädännön valmistelusta. (Varhaiskasvatus 2016b). Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatuspalveluissa, joita ovat yllä mainitut palvelut. Suomessa on varhaiskasvatusta ohjaavia valtakunnallisia sekä kunnallisia asiakirjoja. Näiden lisäksi arvopohja muodostuu kansainvälisistä lapsen oikeuksia määrittelevistä sopimuksista, kansallisista säädöksistä sekä muista ohjaavista asiakirjoista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8-12.)

Varhaiskasvatuksen perustana toimii Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus. Sopimus on laaja turvaten kansalaisoikeuksia ja poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia sekä erityisiä lapsen suojelua koskevia oikeuksia. (Alila, Eskelinen, Estola, Kahiluoto, Kinos, Pekuri, Polvinen, Laaksonen & Lamberg 2014, 22.) Se on kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Se luettelee lapsille kuuluvat ihmisoikeudet ja asettaa valtioille ensisijaisen vastuun toteuttaa ne. Lapsen oikeuksien toteutuessa lapsi saa kasvaa ja käydä koulua terveenä pelkäämättä väkivaltaa ja riistoa. Tämä on välttämätön edellytys kehitykselle. Sopimuksessa on neljä yleistä periaatetta, joita ovat syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen. (Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? 2016.)

Varhaiskasvatusta ohjailevat erilaiset lait, asetukset ja asiakirjat. Valtio määrittelee ja luo raamit varhaiskasvatukselle, jotka kuntien on huomioitava järjestettäessä varhaiskasvatuspalveluita. Päiväkodeissa on otettava huomioon valtakunnan sekä kunnan tekemät linjaukset ja toiminnan toteuttamisen periaatteet, jotka ohjaavat työskentelyä. Työntekijöiden tulee tietää varhaiskasvatusta ohjaavat lait, asetukset, asiakirjat, kunnan linjaukset ja strategiat sekä päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelmat. (Mikkola & Nevalainen 2009, 12.)

Varhaiskasvatuslain (L19.1.1973/36 2a§) mukaan varhaiskasvatuksella on useita erilaisia tavoitteita. Ensimmäisenä on lapsen iän ja kehityksen mukainen kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Lapsen oppimisen edellytyksiä tuetaan ja pyritään edistämään koulutuksellista tasa-arvoa. Monipuolinen pedagoginen toiminta mahdollistaa lapsen leikin, liikkumisen sekä taiteiden ja kulttuuriperinnön avulla myönteiset oppimiskokemukset. Lapselle varmistetaan turvallinen ja kehittävä varhaiskasvatusympäristö, joka tarjoaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen. Lasta kunnioittava toimintatapa turvaa ja kehittää yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä edistää toimimista vertaisryhmässä. Varhaiskasvatuksen monialaisessa yhteistyössä lapsen yksilöllinen tuen tarve otetaan huomioon ja järjestetään tarkoituksenmukainen tuki. Lapsen osallisuus mahdollistetaan ja lapselle annetaan mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Toiminta tapahtuu yhdessä lapsen sekä vanhempien tai muiden huoltajien kanssa, jotta tasapainoinen kehitys ja kokonaisvaltainen hyvinvointi toteutuisivat.

Varhaiskasvatuslain (L19.1.1973/36 7a§) mukaan lapselle, joka on päiväkodissa, laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma liittyen lapsen kasvatukseen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseen. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tavoitteet koskien lapsen kehitystä sekä oppimista ja toimenpiteet, joiden avulla tavoitteet saadaan toteutettua. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös lapsen tarvitseman tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen. Päiväkodin henkilöstö, lapsen vanhemmat tai huoltajat laativat yhdessä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman. Lapsen mielipide selvitetään ja otetaan huomioon suunnitelmaa tehtäessä. Suunnitelman toteutumista arvioidaan ja se tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Kaskela & Kronqvist (2012, 5-11) korostavat, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on kasvattajan pedagogiikkaa ohjaava työväline. Periaatteet lapsen varhaiskasvatussuunnitelman taustalla ovat lapsen yksilöllisyyden, taitojen, valmiuksien ja osaamisalueiden havainnointi ja huomiointi, kasvatuskumppanuus yhdessä vanhempien kanssa sekä kasvattajayhteisön pedagoginen toiminta, sen arviointi ja seuranta.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa kasvattajayhteisön, jonka toiminta perustuu yhteiskunnan määrittelemissä asiakirjoissa oleviin ja yhteisesti sovittuihin arvoihin ja toimintamalleihin. Kasvatustyössä on tärkeää tiedostaa oma kasvattajuus sekä sen taustalla olevat arvot ja eettiset periaatteet. Kasvattajuus vaatii työn pohtimista ja arviointia, jotta toiminta on tietoista, eettistä ja ammatillista. Kasvattajalta vaaditaan sitoutuneisuutta, herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Kasvattajat mahdollistavat hyvän ilmapiirin, jossa lapset voivat kokea yhteenkuuluvuutta. Lisäksi kasvattajat vaalivat lapsen ystävyyssuhteiden sekä hoito- ja kasvatussuhteiden jatkuvuutta. Kasvattajat vastaavat varhaiskasvatusympäristöstä ja toiminnasta. Lapsen kasvun ja oppimisen mahdollisuudet tulee tiedostaa ja kasvatuk-

sella tulee olla tavoitteita. Kasvattajat työskentelevät moniammatillisessa kasvattajayhteisössä kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti. Kasvatustyössä työtä dokumentoidaan, arvioidaan sekä kehitetään jatkuvasti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 16-17.)

3.2 Varhaiskasvatuksen toteutus

Yhteiskunnalliset painotukset sekä intressit ohjaavat varhaiskasvatuksen pedagogisia tavoitteita ja keskustelua. Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa ei ole määritelty tarkoin, mikä mahdollistaa kasvattajille tietynlaisen vapauden toiminnan ja toteutuksen suhteen. Vapaus tuo mukanaan myös vastuun. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten ohjaus punnitaan kuntien ja päiväkotien sisällöllisissä painotuksissa ja valinnoissa. Käytännössä kaikkien kasvattajien tulee ymmärtää pedagogiset valinnat sekä niiden vaikutukset lasten kanssa tehtävään työhön. Työntekijöiden pitää myös hahmottaa toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja ohjaamisen ulottuvuudet yksilö-, pienryhmä- ja suuryhmätasolla. Kasvattajien tulee myös ymmärtää, miten oppimisympäristön ja toiminnan järjestäminen vaikuttavat yksittäisen lapsen ja koko ryhmän toimintaan. (Mikkola & Nevalainen 2009, 10-11.) Kaskela & Kronqvist (2013, 28) nostavat myös esille sen, että kasvattajan tulee tutkia oman työn vaikutusta ja vaikuttimia. Työhön tarvitaan sensitiivisyyttä ja kasvatustietoisuutta, jotta lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista voidaan tukea.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hyvät mahdollisuudet kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen edellyttävät hyvinvointia. Kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu siitä, että perustarpeista on huolehdittu ja lasta arvostetaan sekä kunnioitetaan, jotta itsetunto vahvistuu. Lapsi uskaltaa yrittää, kun hänet hyväksytään omana itsenään ja tätä kautta oppii esimerkiksi sosiaalisia taitoja. Lapsen kohtaamisessa otetaan huomioon yksilölliset tarpeet, lapsen persoona ja perhekulttuuri. Lapsen hyvinvointia varhaiskasvatuksessa edistävät pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet. Varhaiskasvatuksessa lapsen suhteita vanhempiin, kasvattajiin ja muihin vertaisryhmän lapsiin vaalitaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15.) Koivunen (2013, 9) esittää myös, että hyvä varhaiskasvatus koostuu lapselle turvallisesta arjesta ja päivittäisistä kohtaamisista erilaisissa tilanteissa. Kasvattajien tärkein tehtävä on huolehtia lasten hyvinvoinnista. Kasvattajilta kuitenkin vaaditaan entistä laaja-alaisempaa osaamista ja osallistumista erilaisiin tehtäviin. Lasten hyvinvoinnin kannalta olennaisinta on se, että miten lasten ja kasvattajien arki sujuu. Tärkeitä kasvua edistäviä tekijöitä ovat hymy, syli, silytys, kiitos, kannustus, leikin ohjaaminen ja läsnäolo.

Koivunen & Lehtinen (2015, 141-179) esittävät, että lapsen kehitystä perinteisesti kuvataan holistisesti eli kokonaisvaltaisesti. Toisin sanoen kehitys sisältää fyysisen, psyykkisen ja sosi-

aalisen osa-alueen, jotka kaikki vaikuttavat toisiinsa. Kehityksestä on jaettavissa heidän jaotelunsa mukaan tunne-elämän, kognitiivisten toimintojen, kielen, aistitoimintojen ja motorikan, leikin ja leikkitaitojen, itsesäätelyn, oman toiminnan ohjauksen, sosiaalisten taitojen sekä vuorovaikutuksen kehitys. Kaikista kehityksen osa-alueista on huomattavissa ikäkausien mukaista etenemistä ja kaikkiin osa-alueisiin vaikuttaa fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys. Koivunen & Lehtinen (2015, 128-137) kertovat myös, että kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ovat perimä ja ympäristö, koska perimä on mukana kaikessa, mutta vasta geenit saavat merkityksensä siinä ympäristössä, jossa ne ovat. Muita tekijöitä, jotka vaikuttavat kehitykseen on erotettavissa temperamentti, jolla tarkoitetaan ihmiselle tyypillisiä käyttäytymispiirteitä sekä herkkyykskaudet, jolloin lapsi on osoittaa tavallista enemmän kiinnostusta kauteen liittyvistä asioista ja oppii ikään kuin leikiten esimerkiksi tietyn toiminnon. Sukupuoli vaikuttaa myös kehitykseen, koska tyttöjen ja poikien aivojen erilaisuus sekä yhteiskunnan sukupuolistereotyytiat muokkaavat lasten käyttäytymistä. Lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin vaikuttaa olennaisesti kasvatusta, koska kasvattajien ohjaustavat ovat suoraan verrannollisia lasten sitoutuneisuudessa toimintaan.

Varhaiskasvatusta koostuu kokonaisuudesta, johon kuuluvat toisiinsa nivoutuvat kasvatusta, opetus ja hoito. Niiden painottuminen vaihtelee eri-ikäisillä sekä niiden merkitys riippuu tilanteesta. Lapsen myönteistä minäkäsitystä, ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä ajattelun kehittymistä tuetaan hyvällä hoidolla, kasvatusta ja opetuksen kokonaisuudella. Tärkeitä kasvun ja oppimisen tilanteita ovat leikki, lapselle ominainen toiminta, arjen pienet työtehtävät sekä hoito- ja muut vuorovaikutustilanteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15-16.)

Varhaiskasvatusta arkityön yhtenä perustana on esitetty kontekstuaalisen kasvun ja oppimisen malli. Varhaiskasvatusta kontekstuaalisuus on kasvattamista ja opettamista lapsen omaan kokemusmaailmaan ja kasvuympäristöön. Kontekstuaalinen ajattelu perustuu Bronfenbrennerin ekologiseen teoriaan. Se antaa viitekehyksen lapsen kehityksen ymmärtämiseksi, koska se korostaa kasvuympäristön vuorovaikutusten vaikutusta lapsen kehitykseen. Ympäristöt käsitteellisestään mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemeiksi. Systeemit ovat lasta ympäröivinä rakenteina. Kontekstuaalisessa varhaiskasvatusteoriassa kasvatusta ja opetuksen perusidea on vuorovaikutus, joka muodostuu yksilön käyttäytymisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä. Kasvu ja oppiminen kiinnittyvät siihen ympäristöön ja toimintakulttuuriin, jossa lapsi elää ja toimii. Lapsen arki ja todellinen elämä tulisi olla kaiken kasvatusta opetuksen lähtökohta. Toinen tärkeä näkökulma kontekstuaalisuuteen on lapsen välittömien kasvuympäristöjen vuorovaikutus eli kasvatusyhteistyö ja kasvatuskumppanuus. Yhteistyö luo perustan jatkuvuudelle, mikä on keskeistä oppimisympäristön laadukkuuden kannalta. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 43-45.)

Varhaiskasvatusprosessi lähtee kontekstuaalisen kasvun ja oppimisen mallin mukaisesti kasvattajan tavoitteista, joiden pohjalta rakennetaan lapsikohtaiset kasvun ja oppimisen tavoitteet. Kasvattaja muodostaa nämä yhteistyössä vanhempien ja lapsen kanssa. Kasvattaja toteuttaa käytännön työtä näiden yksilöllisten tavoitteiden sekä oppimisen pedagogiikan periaatteiden pohjalta, mitä on omaksunut työnsä perustaksi. Oppimisen sisältöalueet ja orientaatiot noudattavat valtakunnallisia opetussuunnitelmien perusteita. Tärkeintä kuitenkin on aina lapsen oman oppimisprosessin tarkastelu. Pedagoginen ohjaus tulee tapahtua lapsen lähikehityksen vyöhykkeellä ja tukea lapsen oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta. Keskeistä oppimiselle ovat vertaisryhmä, leikki, oppimisympäristö ja sen mahdollistamat aktiviteetit. Lapsi oppii ja ymmärtää uusia asioita, kun lapsen kasvua ja oppimista tuetaan. Se edellyttää kasvattajalta kontekstuaalista tietoisuutta eli miten lapsi, konteksti, toiminta, oppiminen ja kasvu ovat erottamattomat. Kasvuprosessi muuttuu jatkuvasti yksilöllisessä tahdissa ja jokaiselle ominaisella tavalla. Kontekstuaalinen tietoisuus koostuu kasvu- ja toimintaympäristön ja oppimisen pedagogiikan jatkuvasta arvioinnista lapsen kulttuuristen, iän ja kehitystekijöiden valossa. Oppiminen tulee aina kytkeytyä lapsen kokemusmaailmaan, jotta opitut asiat yhdistyvät merkitysmaailmaan. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 46-47.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseen kuuluu eri osa-alueita. Näitä ovat sisällölliset orientaatiot, lapselle ominaiset tavat toimia, kielen merkitys, oppimisen ilo, varhaiskasvatusympäristö, kasvattaja, hyvinvoiva lapsi tavoitteena sekä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus. Lapselle ominaisia tapoja toimia ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen kokeileminen ja ilmaiseminen. Sisällölliset orientaatiot voidaan jakaa matemaattiseen, luonnontieteelliseen, historiallis-yhteiskunnalliseen, esteettiseen, eettiseen sekä uskonnollis-katsomukselliseen orientaatioihin. Tärkeitä asioita varhaiskasvatuksen toteutumiseen ovat myös vanhempien osallisuus, erityinen tuki sekä kieli- ja kulttuurinäkökulmat varhaiskasvatuksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.)

Orientaatiot näkyvät varhaiskasvatuksessa muuna kuin varsinaisten oppiaineiden sisältöjen opiskeluna. Ne ohjaavat välineiden ja valmiuksien hankinnan aloittamista, jotta lapsi vähitellen pystyy perehtymään, ymmärtämään ja kokemaan erilaisia maailman ilmiöitä. Orientaatioiden toteuttaminen liitetään lasten lähiympäristöön, arkeen ja konkreettisiin kokemuksiin, jotta lapset voivat tehdä havaintoja ja käsityksiä itse. Orientaatiot muodostavat kehyksen siitä, millaisia kokemuksia, tilanteita ja ympäristöjä aikuisten tulee etsiä, muokata ja tarjota lasten ja lapsiryhmän toimintaa ja oppimista varten. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26-27.)

Lapselle ominaisia tapoja toimia ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen kokeileminen ja ilmaiseminen. Lapselle luontainen toiminta vahvistaa hänen hyvinvointiaan ja

käsitystä itsestään. Lapsi pääsee ilmentämään itseään, kun saa toimia mielekkäällä tavalla. Kasvattajat pääsevät lapsen maailmaan keskustellessaan lasten kanssa sekä havainnoidessaan heidän toimintaansa. Lapselle ominaiset tavat toimia tulisivat olla toiminnan lähtökohtana, koska niissä toteutuvat samalla kielen merkitys, sisällölliset orientaatiot ja oppiminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.)

Leikki on lapselle ominainen tapa toimia, koska se on tärkeä kehitystehtävä. Leikin avulla lapsi harjaantuu fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Lasten leikki vaatii kasvattajalta seuranta- ja valvontaa, mutta kasvattajan varsinainen läsnäolo valvonnan ja seurannan lisäksi leikkitalanteissa lisää turvallisuutta ja mahdollisuutta leikin ohjaamiseen. (Koivunen 2013, 40.) Kallialan (2009, 50) mukaan kasvattajien tulee varjella leikin vapaaehtoisuutta ja välittömyyttä sekä lisätä toiminnallaan leikin tyydyttävyyttä ja pitkäkestoisuutta. Tähän toimivat niin suorat ohjauksen keinot kuin epäsuorat, jotka leikin kannalta tarkoittavat leikin edellytysten luomista ja leikkiin osallistumista.

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten mukaan (2005, 3) lapsi tarvitsee vähintään kaksi tuntia reipasta liikuntaa ja lapsen tulee saada päivittäin harjoitella monipuolisesti motorisia perustaitoja erilaisissa ympäristöissä. Kasvattajien tulee suunnitella ja järjestää tätä tavoitteellista ja monipuolista liikuntakasvatusta. Liikkumisen liittyviä esteitä tulee poistaa ja ympäristöä tulee sellaiseksi, että se houkuttelee lasta liikkumaan.

Yksi lapselle ominaisista tavoista toimia on tutkiminen. Lasten tutkimisen kohteena ovat minä ja muut ihmiset sekä heidän toimintansa. Tutkiminen tapahtuu sosiaalisessa ympäristössä, luonnonympäristössä ja ihmisen rakentamassa ympäristössä. Oppimiseen tarvitaan omakohtainen kokemus asiasta sekä tutkimista. Ensisijaista tutkimiseen ohjaamisessa on tietoisuuden herättäminen, kokeilu- ja tutkimismahdollisuuksien tarjoaminen erilaisissa yhteyksissä sekä lasten kannustaminen esittämään kysymyksiä, vertailemaan havaintoja ja keskustelemaan niistä. (Turja 2011, 179-187.)

Kasvattaja vastaa varhaiskasvatuksen taiteellisesta, esteettisestä ja kulttuurisesta kasvatuksesta. Luontevasti nämä toteutuvat tavoitteellisissa toimintatilanteissa, joissa hyödynnetään kuvataidetta, musiikkia, käsitöitä, liikuntaa, lastenkirjallisuutta, tanssia ja draamakasvatusta. Se läpäisee kaikkea päivähoidon hoito- ja kasvatustoimintaa ja näkyy monin eri tavoin. Ympäristössä tulee näkyä lasten kulttuurin jäljet ja kasvattaja vastaa ympäristön rakentamisesta. Kasvattajalta vaaditaan myös kulttuurista lukutaitoa, joka koostuu kulttuuristen kerrostumien ja lähtökohtien tiedostamisesta ja kulttuurin instituutioiden toiminnan tuntemuksesta. Varhaiskasvattajan tulee tunnistaa aikuisen vahva asema lastenkulttuurin alueella, koska aikuiset vaikuttavat lastenkulttuuriin tuottamalla sitä. Kasvattajan on mahdollista synnyttää myös aikuisten ja lasten yhteistä kulttuuria, joka perustuu vuorovaikutukseen. Lasten oma kulttuuri

puolestaan on heidän itse tuottamaansa vertaisryhmäkulttuuria, jota kasvattajat voivat toiminnallaan tukea. (Ruokonen & Rusanen 2009, 10-11.)

Varhaiskasvatusympäristö muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta. Ympäristö muodostuu tarkoituksenmukaisesti rakennetusta tilasta, lähiympäristöstä, toiminnallisesti eri tilanteisiin liittyvistä psyykkisistä ja sosiaalisista ympäristöistä sekä materiaaleista. Ympäristö tuo erilaisia tiedollisia, taidollisia ja kokemuksellisia aineksia toimintaan. Varhaiskasvatusympäristöä rakennettaessa tulee ottaa huomioon terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat, ja sen tulee olla turvallinen niin fyysisesti kuin psyykkisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17-18.)

Lapsella on luontainen oppimisen ilo, koska lapsi on synnynnäisesti utelias. Oppiminen on kokonaisvaltaista, koska lapsi käyttää kaikkia aistejaan. Lapsi harjoittelee ja oppii erilaisia taitoja, ja kohdatessaan uusia asioita lapsi käyttää jo oppimaansa apuna. Ihminen liittyy asioita ja tilanteita omiin kokemuksiin, tuntemuksiin ja käsiterakenteisiin. Parhaiten lapsi oppii, kun saa toimia mielekkäällä ja merkityksellisellä tavalla. Turvalliset ihmissuhteet toimivat myönteisen ja hyvän oppimisen pohjana. Kasvattajan sitoutuminen oppimistapahtumaan näkyy herkkyytenä lapsen tunteille ja emotionaaliselle hyvinvoinnille. Kasvattaja kuuntelee sekä antaa mahdollisuuden osallistua, valita toimintoja, tutkia, tehdä johtopäätöksiä ja ilmaista ajatuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 18.)

Kielen merkitys on keskeistä, kun lapsi rakentaa kuvaa maailmasta ja ympäristöstään. Kieli tukee lapsen kommunikaation sekä ajattelutoimintojen kehittymistä ja sitä kautta tukee myös ongelmanratkaisukykyä, loogista ajattelua sekä kuvittelua. Leikki ja sadut ovat kielen kehityksen kannalta olennaisia lapselle. Kielen oppiminen on luova ja persoonallinen prosessi, joka tapahtuu jäljittelyn avulla. Aikuis- sekä vertaissuhteiden avulla lapset oppivat kulttuurisia ja sosiaalisia tapoja sekä kommunikaatiomalleja. Kasvattaja rohkaisee lasta vuorovaikutukseen eläytymällä ja reagoimalla lapsen kontaktialoitteisiin ja tätä kautta vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa. Aluksi pieni lapsi ilmaisee aikomuksiaan kokonaisvaltaisesti ja vähitellen lapsi oppii luokittelemaan asioita ja ymmärtämään niiden välisiä suhteita. Lapsi oppii kysymään ja vastaamaan, päivittäiset toimintamallit opettavat niihin kuuluvaa kieltä. Leikin avulla lapset jäsentävät oppimaansa ja käsittelevät omia kokemuksiaan. Kasvattajan tehtävänä on ohjata lapsen havaintoja, opettaa toimintatapoja sekä kuvailla ja selittää tapahtumia. Lapsi tarvitsee kielen kehitystä tukevan virikkeellisen ja toiminnallisen kasvatusympäristön, jossa voi havainnoida sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Leikki, liikunta, tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen kehittävät kieltä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 19-20.)

Välimäen (2011, 17) mukaan lapsi tarvitsee kieltä toiminnassaan ja kieli kehittyy leikkimisen, liikkumisen, tutkimisen sekä taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen myötä. Erityisesti leikin kautta lapsi liittyy kielen toimintaan, jolloin kokemusmaailman merkitys kielen oppimisessa korostuu. Kielen hallintaan liittyvät valmiudet ovat perustana oppimisvalmiuksille. Kielen avulla lapset muotoilevat leikin tarkoitusta, kuvailevat sen etenemistä ja säätelevät suhteita. Tästä kielen oppiminen etenee luokittelun kautta käsitteisiin ja niiden välisiin suhteisiin. Lapsi oppii kysymään, kuuntelemaan ja vastaamaan.

Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuus tarkoittaa vanhempien sekä kasvattajien tietoista sitoutumista toimia yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuus edellyttää luottamusta, tasavertaisuutta sekä toisten kunnioittamista. Vanhemmillä on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu sekä oman lapsensa tuntemus. Kasvattajilla koulutuksen kautta ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu yhteistyön edellytysten luomisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.) Kaskelan & Kronqvistin (2012, 22) mukaan vanhempien ja kasvattajien toimivassa yhteistyössä yhdistyvät lapselle tärkeiden kahden tahon tiedot ja kokemus lapsen parhaaksi.

3.3 Hyvinkään kaupungin kesäpäivystys vuonna 2016

Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatusta ohjaavat lait, valtakunnalliset asiakirjat sekä Hyvinkään oma varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatuspalveluita Hyvinkäällä ovat päivähoito päiväkodissa tai perhepäivähoidossa, esiopetus sekä avoin varhaiskasvatus. Hyvinkäällä toiminnan lähtökohdaksi on otettu lasten osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet. (Varhaiskasvatus, 2016b.) Hyvinkäällä on tällä hetkellä 23 kunnallista päiväkotia. Näiden lisäksi neljä eri esiopetusryhmää toimivat eri tiloissa, yleensä koulujen yhteydessä. Yksityisiä päiväkoteja on yhdeksän, perhekeskuksia on puolestaan kaksi. Yksityisistä päiväkodeista kaksi tarjoaa kielikylpyä, joista toinen järjestää kunnallisena palveluna ruotsinkielisille lapsille varhaiskasvatusta omalla äidinkielellään.

Hyvinkään varhaiskasvatuksen arvopohja muodostuu lapsen oikeuksien yleissopimuksesta, jonka mukaan lapsen inhimillinen kasvu ja kehitys on turvattava. Varhaiskasvatus on elinikäistä oppimista, jonka jatkumona on koulu. Hyvinkään varhaiskasvatuksessa painottuu asiakaslähtöisyys, lapsen hyvinvointi, varhainen puuttuminen, vanhemmuuden tukeminen, leikin kautta oppiminen ja kokonaisvaltainen toiminta. Toiminnassa painotetaan myös luontoa ja taiteita. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2015.)

Hyvinkään varhaiskasvatussuunnitelman mukaan päämäärinä ovat henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen, toiset huomioon ottavien käyttäytymis- ja toimintatapojen muodostaminen sekä itsenäisyyden asteittainen lisääminen. Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatuksen arvot

muodostuvat lukuisista tekijöistä, jotka yhdessä muodostavat kokonaisvaltaisen kasvatuksen arvopohjan. Lapsella on mahdollisuus elää lapsena ja toteuttaa itseään leikissä. Ilmapiirin tulee olla hyväksyvä, jotta lapsen itsetunto kehittyy ja lapsella on mahdollisuus oppia vertaisryhmässä. Yhtenä näkemyksenä on, että lapsi kasvaa auttavaiseksi ja hyväkäytöksiseksi ja lapsi haluaa huolehtia ympäristöstään. Lapsi kasvaa oma-aloitteiseksi arkipäivän tilanteissa. Lapsi oppii käsittelemään pettymyksiä ja kokee oppimisen iloisena asiana. Ympäristön tulee olla kiireetön ja turvallinen ja lapselle asetetaan yhdessä vanhempien kanssa keskustellen turvallisuutta luovat rajat. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2015, 2-3.)

Hyvinkään kaupungin kesäpäivystystalot vuonna 2016 valittiin sen mukaan, kuinka monta lasta kussakin kiinteistössä voi olla yhtä aikaa läsnä. Näistä päiväkodeista valittiin ne, joihin lapsia voidaan sijoittaa eniten, samalla huomioiden yksiköiden tavoitettavuus myös julkisilla liikennevälineillä. Kuhunkin taloon sijoittuvat yksiköt valittiin sen mukaan, että kukin yksikkö sijoittui mahdollisimman lähellä olevaan päivystävään yksikköön. Poikkeuksena oli iltahoitotalo Hangonsilta, joka siirtyi päivystyksen ajaksi vuorohoitotalo Martinkaareen, joka ei ole lähimpänä Hangonsiltaa. Nämä kaksi taloa yhdistettiin, sillä oli toiminnallisesti järkevää yhdistää iltaja vuorohoitotalot. (Tiainen 2016.)

Yksiköitä yhdistettiin niin, että niitä saatiin lopulta neljä. Päivystyksen ensimmäisellä viikolla oli avoinna myös Martin päiväkotiki. Lasten lomat tarkentuvat yleensä vielä ennen päivystysaikaa, joten päivystykseen olisi ollut mahdollista avata näiden alkuperäisten ryhmien lisäksi ylimääräisiä ryhmiä esimerkiksi päivystyksen ensimmäiselle viikolle, sillä se on yleensä päivystyksen varatuin viikko. Toisaalta yksiköiden yhdistelyssä tuli ottaa huomioon se, että jonkin verran lapsia aloittaa varhaiskasvatuksessa kesäpäivystyksen aikana. Aikaisemmin palautetta Hyvinkään kesäpäivystyksen organisoinnista on kerätty sekä johtajilta että henkilöstöltä vapaamuotoisesti. Palautteiden perusteella kesäpäivystystä on kehitetty. (Tiainen 2016.)

4 Tutkimuksen toteuttaminen

Luku käsittelee, mikä oli tutkimusongelma, millainen aineisto tutkimuksessa oli käytettävissä, tutkimuksen menetelmää, kyselylomaketta sekä aineiston analyysiä. Tutkimuksen kulkua käsitellään kyselylomake- sekä aineiston analyysi -alaluvuissa.

4.1 Tutkimusongelma

Opinnäytetyön tutkittava ilmiö on varhaiskasvatuksen toteuttaminen kesäpäivystysaikana vuonna 2016. Ajankohta on rajattu pelkästään vuoteen 2016, koska työssä tutkitaan mahdollisimman tuoreita kokemuksia ja näkemyksiä. Ilmiön tutkinta rajattiin ainoastaan

Hyvinkään kunnallisiin päiväkoteihin, koska yksityiset päiväkodit ovat yleensä heinäkuun ajan kiinni ja organisoivat kesäajan haluamallaan tavalla.

Tutkimusongelma on, miten varhaiskasvatus on toteutunut työntekijöiden näkökulmasta kesäpäivystyksessä Hyvinkään kaupungin kunnallisissa päiväkodeissa vuonna 2016. Kasvattajat ovat suuressa roolissa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutuksessa. Keskeisinä käsitteinä ovat varhaiskasvatuksen toteutus, kesäpäivystys ja varhaiskasvatus. Kesäpäivystyksestä yleisesti tietoa tai teoriaa on löytynyt vähän. Aikaisempia opinnäytetöitä tästä nimenomaisesta aiheesta tai tulokulmasta ei ole olemassa. Haasteena on, että eri kaupungeilla ja kunnilla on erilaisia käytänteitä ja järjestelyitä liittyen kesäpäivystykseen tai varhaiskasvatukseen ylipäätään.

4.2 Aineisto ja tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen ja tarkemmin rajattuna laadullinen tutkimus. Tutkimusstrategiaksi valikoitui tapaustutkimus opinnäytetyön luonteen vuoksi. Aineistonkeruumenetelmänä toimi kyselylomake, joka toteutettiin sähköisenä e-lomakkeena.

Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä piirteitä ovat kokonaisvaltainen tiedonhankinta ja aineiston kokoaminen luonnollisissa sekä todellisissa tilanteissa. Usein tutkittavana kohteena on ihminen ja siinä käytetään induktiivista analyysiä. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään usein laadullisia menetelmiä, jotta tutkittavien näkökulma nousee aineistosta esille. Lisäksi kohdejoukko on tarkoituksenmukainen eikä esimerkiksi satunnaisotannalla valittu. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan myös sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160.)

Aineiston luonteen takia työhön valittiin laadullinen menetelmä. Täten oli mahdollista tutkia kasvattajien kokemuksia. Pyrkimyksenä ei ollut löytää yleistettäviä lainalaisuuksia vastauksista, koska kaikilla kunnilla on omat käytänteet kesäpäivystyksen suhteen ja jokainen kasvattaja toteuttaa kasvatustyötä omalla tavallaan. Laadullinen menetelmä on sopiva silloin, kun tutkitaan ihmisiä ja ihmisten kokemuksia. Ihmisten yksilöllisiä kokemuksia on vaikeaa muuttaa mitattavaan muotoon.

Tapaustutkimukselle on luonteenomaista, että yksittäisistä tapauksista tuotetaan yksityiskohdasta ja intensiivistä tietoa. Tapaustutkimus ei etsi vastausta, että miksi tai kuinka jokin asia on tapahtunut. Se ei ole varsinaisesti tieteen nimissä menetelmä, vaan enemmän lähestymistapa ja näkökulma todellisuuden ja "todellisuuden" tutkimiseen. Tapaustutkimuksen avulla

hahmotetaan kokonaisvaltaista ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä ja tähän kuuluu “todellisuuden” tutkiminen eli esimerkiksi vastausten todellisten merkitystulkintojen etsimistä. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2010, 198-199.)

Tapaustutkimus soveltuu opinnäytetyöhön siinä suhteessa, että pyrkimyksenä oli yksityiskohdallisen tiedon tuottaminen varhaiskasvatukseen toteuttamisesta. Tavoitteena oli saada kaikki arvioidut tutkittavat, eli noin 150 henkilöä, vastaamaan, joten kaikkien tavoittaminen muilla menetelmillä olisi ollut melko mahdotonta. Perusteluna saada kaikki arvioidut 150 vastaamaan oli se, että eri yksiköissä varhaiskasvatus saattoi toteutua eri tavalla. Jokainen kasvattaja toteuttaa varhaiskasvatusta omalla tavallaan, joten tarkoituksena oli luoda mahdollisimman kattava kuva kasvattajien näkemyksistä. Työn tarkoituksena ei ollut lähteä selvittämään syytä sille, miksi varhaiskasvatus oli toteutettu tietyllä tavalla, vaan tutkittavien vastaukset otettiin niin sanotusti sellaisenaan tarkasteluun.

Opinnäytetyö toteutettiin oletetusti noin 150 henkilölle, jotka Hyvinkään kunnallisten kesäpäivystyksessä työskentelivät. Luonnollista katoa osattiin odottaa tästä 150 tutkittavan joukosta työntekijöiden kesälomien ja sähköisen kyselyn luonteen takia. Tutkittavat tavoitettiin päiväkotien johtajien sekä palveluohjauksen koordinaattorin kautta. Saatekirje ja sähköinen linkki tutkimuslomakkeeseen lähetettiin palveluohjauksen koordinaattorille, joka toimitti sähköpostiviestin eteenpäin jokaisen päiväkodin johtajalle. Vastaavasti johtajat toimittivat viestin niille työntekijöille, jotka kesäpäivystyksessä työskentelivät. Vastaajaksi kelpavia olivat esimerkiksi kasvatusvastuussa olevat lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat sekä ryhmäavustajat. Ilmiö rajattiin Hyvinkään kunnallisten päiväkotien kesäpäivystykseen vuoteen 2016. Yhteistyötaholla ei ollut erityistä toivetta aikarajaukselle.

4.3 Kyselylomake

Kyselyillä saadaan standardoidusti aineistoa, jossa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tietyistä perusjoukosta. Kyselylomakkeella saadaan laaja tutkimusaineisto, koska sen avulla tavoitetaan paljon henkilöitä ja voidaan kysyä monia asioita. Kasvatus- ja sosiaalitieteellisissä tutkimuksissa on harvoin mahdollista tutkia koko joukkoa, mutta halutaan saada tulokseksi yleistettäviä päätelmiä. Tutkija tällöin määrittelee perusjoukon ja siitä vastaavasti edustavan otoksen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 175-190.) Kyselylomake sopi tähän nimenomaiseen tarkoitukseen, koska vastaajat lomailivat eri aikoihin ja heidän tavoittaminen olisi muilla keinoin ollut haasteellista. Tavoitteen luonteen vuoksi oli hyvä saada mahdollisimman suuri vastausjoukko, jotta varhaiskasvatuksen organisointihenkilöstö saisi kattavan kuvan varhaiskasvatustoiminnasta eri kesäpäivystyksissä. Perusjoukko muodostui jo siitä, että kaikki Hyvinkään kaupungin kasvattajat eivät työskennelleet kesäpäivystyksen aikana, joten perusjoukosta niin ikään tippui luonnostaan pois tutkittavia.

Työ aloitettiin ensin laatimalla kyselylomake. Ensimmäiseksi selvitettiin, mitä valtakunnallisissa asiakirjoissa sanotaan varhaiskasvatuksen toteutuksesta ja toteutumisesta. Seuraavaksi tarkasteluun otettiin Hyvinkään varhaiskasvatussuunnitelma (2015.) Yksiköiden omia varhaiskasvatussuunnitelmia ei huomioitu opinnäytetyössä tai kyselylomakkeessa, koska toiminta ei pohjautu niihin kesäpäivystysaikana. Kyselylomakkeen sisältö muodostui lopulta varhaiskasvatustlain (L19.1.1973/36 2a§) mukaisiin varhaiskasvatuksen tavoitteisiin sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005) ja Hyvinkään varhaiskasvatussuunnitelmaan (2015). Perustietojen kysymistä kyseenalaistettiin useaan otteeseen, koska ei ollut varmuutta siitä, olisiko niille tarvetta. Perustietoihin liittyvät kysymykset kuitenkin päätettiin säilyttää kyselyssä, jotta vastauskokemus olisi tutkittaville ehyt. Monilla on kuitenkin kokemusta tutkimuksiin vastaamisesta, ja usein kyselyt sisältävät jonkinasteisia henkilötietojen kyselyä. Kysymysten säilyttäminen antoi mahdollisuuden tutkia vastausten tuloksia peilaten vastaajan koulutukseen ja työkokemukseen.

Ennen kyselylomakkeen lähettämistä varsinaisille tutkittaville, suoritettiin esitestaus kysymysten ymmärrettävyyden osalta. Esitestajat koostuivat muutamasta, eri koulutustaustan omaavasta henkilöstä, jotka kaikki työskentelivät sillä hetkellä eri päiväkodeissa eri kaupungeissa. Lomakkeen kokeilu eli esitutkimus on välttämätöntä, jotta kysymyksiä voidaan vielä korjailla (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 199). Testivastaajien kommenttien jälkeen, kyselylomake lähetettiin palveluohjauksen koordinaattorille kommentoitavaksi. Hänen hyväksytyään se, kysely siirrettiin e-lomakepohjaan. Sähköpostiviesti, joka sisälsi saatekirjeen (liite 2) sekä linkin, lähetettiin palveluohjauksen koordinaattorin kautta päiväkotien johtajille, jotka lähettivät sähköpostin eteenpäin kasvattajille, jotka kesäpäivystyksessä työskentelivät. Palveluohjauksen koordinaattori lähetti ennen kyselyn alkua, kyselyn aikana sekä kyselyn loppupuolella "muistutusviestejä" johtajille, jotka puolestaan muistuttivat työntekijöitä vastaamaan kyselyyn.

Kysymyslomakkeessa on yhteensä 13 kysymystä (liite 1), joista ensimmäiset neljä käsittelevät vastaajan henkilökohtaisia taustatietoja. Perustiedot-osion alla kolme ensimmäistä kysymystä on luokiteltu jo valmiiksi. Ensimmäinen kysymys käsittelee vastaajan pohjakoulutusta varhaiskasvatustyöhön. Kysymys on luokiteltu valmiiksi seuraavanlaisesti: ei tutkintoa, lähihoitaja, lastenohjaaja, lastentarhanopettaja sekä sosionomi, joka on saanut kelpoisuuden lastentarhanopettajaksi. Näiden lisäksi on luokiteltu kohta "jokin muu", jota täsmentää avoin kysymys "mikä". Nämä perustuvat ammattinimikkeisiin, joita tutkinnoista saadaan.

Toisessa kysymyksessä vastaajia pyydetään arvioimaan vuosina työkokemuksensa varhaiskasvatusalalla. Tähän on luokiteltu vaihtoehdot: 0-1 vuotta, 2-5 vuotta, 6-10 vuotta sekä yli 10 vuotta. Kolmas kysymys käsittelee työntekijän työaikaa koskien kesäpäivystystä vuonna 2016,

johon vaihtoehdot on luokiteltu valmiiksi viikkomäärein päivystysviikkojen mukaisesti 1-5 viikkoa. Työntekijät saattavat lomilla kesken kesäpäivystyksen, mutta oleellista tutkimuksen kannalta on kokonaisvaltainen kokemus kesäpäivystyksestä viikkokohtaisen arvioinnin sijaan. Neljäs kysymys perustiedot-osion alla on avoin kysymys, joka käsittelee sitä, millaiseksi vastaaja kokee työskentelyn kesäpäivystysaikana. Palveluohjauksen koordinaattori koki tarpeelliseksi kysyä myös tässä kyselyssä sitä, millaiseksi työskentely koetaan, vaikka kaupunki toteuttaakin tyytyväisyyskyselyn kasvattajille joka kesäpäivystyksen jälkeen.

Varhaiskasvatuksen perusta -teeman alla on yhteensä seitsemän kysymystä, jotka kaikki ovat avoimia. Ensimmäinen näistä kysymyksistä käsittelee, miten vastaajan mielestä oppimisen edellytyksiä tuettiin. Toisessa kysymyksessä teemana on kielen kehitys ja millä tavoin sitä tuettiin. Seuraavana kysymyksenä on, että miten lapset saivat päättää itseään koskevista asioista. Neljäntenä kysymyksenä on, miten lapsen ikä ja kehitys otettiin toiminnassa huomioon. Seuraavaksi käsiteltiin lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat ja kysymyksenä on, miten ne otettiin huomioon vastaajan mielestä. Seuraava kysymys on, miten lasta kunnioittava toimintatapa toteutui lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä. Seitsemäs kysymys varhaiskasvatuksen perusta -teeman alla koskee lapsen toimimisen edistämistä vertaisryhmässä. Toisena varsinaisena kyselyn pääteemana on ”lapselle ominaiset tavat toimia”, jonka kysymyksenä on, miten ominaiset tavat painoutuivat toteutetussa toiminnassa. Kolmas kyselyn pääteema on ”yhteistyö varhaiskasvatuksessa”, jonka kysymyksenä on, että millaista yhteistyö oli vanhempien kanssa.

4.4 Aineiston analyysi

Opinnäytetyö on tapaustutkimus, jossa tuotetaan yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa yksittäisestä tapauksesta. Tapaustutkimuksen tarkoituksena on ilmiöiden kuvailu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 131.) Tapauksena tutkimuksessa on varhaiskasvatuksen toteuttaminen, joka on rajattu tiettyyn vuoteen sekä tiettyyn toimintakauteen eli kesäpäivystykseen 2016. Lisäksi tapausta on rajattu niin, että se tutkii vain kasvattajien näkökulmaa varhaiskasvatuksen toteuttamisesta nimenomaan Hyvinkään kunnallisissa päiväkodeissa.

Aineiston analyysi voi olla aineistolähtöinen, teorialähtöinen tai teoriaohjaava. Teoriaohjaavassa analyysissä on tyypillisesti teoreettisia kytkentöjä, mutta analyysi ei pohjautu suoraan teoriaan, vaan teoria ikään kuin avustaa etenemisessä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97.) Opinnäytetyö on teoriaohjaava, koska molempien suuntauksia hyödynnettiin eri opinnäytetyön vaiheissa. Eri lait ja asiakirjat määrittelevät varhaiskasvatusta, mikä on tuonut työhömmä teorialähtöisyyttä. Kyselylomakkeen kysymykset on laadittu teoriaan perustuen, mutta tulosten tulkinta on tapahtunut kysymyskohtaisesti. Tulosten johtopäätökset ovat peilattu varhaiskasvatuksen teoriaan.

Analyysiyksiköt valitaan aineistosta aikaisemman tiedon perusteella, mikä tarkoittaa, että täten tiedoista voidaan osittain valita “parhaat päältä”. Analyysistä on havaittavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta sen merkitys ei ole olla teoriaa testaava, vaan paremminkin uusia suuntauksia aukova. Teoriaohjaavan analyysin päättelyn logiikka on usein verrattavissa abduktiiviseen päättelyyn, jossa tutkijan ajatteluprosessia ohjaavat aineistolähtöisyys ja valmiit mallit, joita yhdistämällä pyritään päättelemään paras saatavilla oleva selitys, joka voi olla täysin jotain uuttakin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97.) Analyysiyksiköt muotoutuivat kyselylomakkeen teon aikana. Varhaiskasvatuslain (L19.1.1973/36 2a§) tavoitteita, varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2005) sekä Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa (Varhaiskasvatussuunnitelma 2015) yhdisteltiin, jotta saatiin luotua perusteellinen pohja varhaiskasvatuksen toteutuksesta.

Tuomen & Sarajärven (2009, 95) mukaan usein laadullinen analyysi jaotellaan aineisto- ja teorialähtöisyyden sekä teoriaohjaavan lisäksi induktiiviseen ja deduktiiviseen analyysiin. Nämä kaksi nimitystä juontuvat päättelyn logiikasta, joka on joko induktiivista tai deduktiivista. Induktiivisessa edetään yksittäisestä yleiseen, kun deduktiivinen etenee päinvastaisesti. Tästä teoriasta puuttuu kuitenkin kolmas tieteellisen päättelyn logiikka nimeltään abduktiivinen päättely. Sen mukaan teorianmuodostus on mahdollista silloin, kun havaintojen tekoon liittyy jokin keskeinen johtolanka.

Kolmelle analyysimuodolle on nähtävissä yhteys induktiivisen, abduktiivisen tai deduktiivisen päättelyn logiikkaan. Se on pulmallista, koska aineisto- ja teorialähtöiset analyysit ovat jaoteltavissa induktiiviseen sekä deduktiiviseen päättelyyn, mutta teoriaohjaava ei kuulu varsinaisesti kumpaankaan täysin. Intuitiivisesti sen sijoittaminen deduktiivisen päättelyn toiseksi alaluokaksi teorialähtöisen analyysin rinnalle on luontevaa, koska molemmissa korostuu teorian merkitys lopputuloksen kannalta. Ongelma on kuitenkin siinä, että deduktiivisen päättelyn pitäisi ohjata teoriaohjaavaa analyysiä, vaikka selittävää eroa niiden välillä ei ole. On mahdollista määritellä teoriaohjaava analyysi myös induktiivisen päättelyn alaluokaksi aineistolähtöisen analyysin rinnalle. Teoriaohjaava analyysi tarjoaisi tällöin ratkaisun aineistolähtöisen analyysin ongelmiin, kuten “havaintojen teoriapitoisuuden” haasteisiin. Teoriaohjaava analyysi perustuu induktiiviseen päättelyyn, johon tuodaan teoria ohjaamaan lopputulosta. Sääntöä ei kuitenkaan ole tehty siihen, missä vaiheessa teoria otetaan mukaan päättelyyn. Se on aineistolähtöinen ja tutkijakohtainen, mistä päästään taas pohtimaan induktiivisen ja deduktiivisen vastakkaisuutta. Mitä nopeammin analyysin alussa tutkija ottaa teorian ohjaamaan päättelyä, sitä lähempänä deduktiivista päättelyä se on. Vastaavasti lähempänä loppua oleva teorian yhdistyminen viittaa induktiiviseen päättelyyn. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 98-100.)

Tulosten tulkinnan jälkeen olemme tehneet johtopäätelmiä, joissa tulkinta yhdistyy teoriaan. Tuomen & Sarajärven (2009, 98-100) mukaan olemme lähempänä induktiivista päättelyä, koska lopussa teoria yhdistyy. Analyysi on abduktiivinen, mutta sillä on induktiivisia piirteitä, koska edetään yksittäisestä tapauksesta yleiseen eli teoriaan. Teoriaohjaava analyysi työsämme ikään kuin "kiteytti" aineistolähtöiset tulkinnat tuloksiksi ja tarjosi vastaukset tutkimusongelmaan.

Oleellista aineiston analyysissa on myös keksimisen logiikka, sillä ei ole olemassa tieteellistä metodologia, joka takaisi analyysin menestyksen, vaan se tehtävä on tutkijan vastuulla. Tällöin ratkaisevassa asemassa ovat myös tutkijan älyllisen vastaanottokyvyn herkkyys, oivaltamisen tarkkuus sekä onni. Tutkija käsittelee aineistoa oman ymmärryksensä avulla, mutta ei voi nostaa aineiston analyysin tulokseksi mitä tahansa, vaan tutkijan on saatava lukija luottamaan tutkimuksensa uskottavuuteen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 98-100.) Tulosten esittelyssä käytetyt käsitteet ovat aineistosta nousseet eli kasvattajien käyttämiä sanoja, kuten "arjen pedagogiikka". Suorat lainaukset todentavat analyysitapaa sekä tehtyjä tulkintoja.

Alkuperäinen ilmaus/lausuma	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä
Vastaaja39: Ottamalla lapset yksilöllisesti huomioon, eriyttämällä ikäryhmien mukaan. Sekä huolehtimalla pedagogisesta toiminnasta viikkoteemojen kautta.	yksilöllisyys ikäryhmät viikkoteema	toistuvuus vastauksissa ohjattu toiminta	positiivisesti onnistunut tukeminen	5. Millä tavoin mielestäsi oppimisen edellytyksiä tuettiin?
Vastaaja12: Kesäpäivystysaikana mielestäni pedagogiseen toimintaan (esim. tuokioihin) järjestettiin liian vähän aikaa ja resursseja. Myös henkilökunnan vaihtuvuus ja "lomalle lähtö"-fiilikset vaikuttavat paljon asiaan. Kuitenkin perusarjen pedagogiikkaan kiinnitettiin hyvin huomiota.	aika resurssit vaihtuvuus loma-fiilikset perushoito arjen pedagogiikka	ulkoiset puitteet työn mielekyys työmotivaatio uusi näkökulma toistuvuus vastauksissa	haasteet kehittäminen	5. Millä tavoin mielestäsi oppimisen edellytyksiä tuettiin?

Vastaaja48: ei tunne lasta, ei vasun mukaista.	ei mitenkään? vieraat lapset > turvallisuus varhaiskasvatussuunnitelma	uusi näkökulma toistuvuus vastauksissa uusi näkökulma	negatiiviset oppimisen tukemisen kokemukset	5. Millä tavoin mielestäsi oppimisen edellytyksiä tuettiin?
Vastaaja8: Päivystysajan on mielestäni oltava lastenkin kohdalla leppoisaa kesävierettä. Tietenkin oppimisen tilanteita tulee eteen kaikessa toiminnassa. Kohtaamme lapsen samalla tavalla kuin normiarjessa. Lapset eivät välttämättä ole tuttuja ja heidän tietojaan ei kaikilta osin meillä ole. Yhteistyö vanhempien kanssa tärkeää.	leppoisaa ajanviettoa > vapaa leikki arjen pedagogiikka vieraat lapset > puutteelliset tiedot > turvallisuus yhteistyö vanhempien kanssa	uusi näkökulma työn mielekkyys toistuvuus vastauksissa toistuvuus vastauksissa uusi näkökulma	haasteet kehittäminen	5. Millä tavoin mielestäsi oppimisen edellytyksiä tuettiin?

Taulukko 1: Esimerkkitaulukko kysymyksestä millä tavoin mielestäsi oppimisen edellytyksiä tuettiin.

Yllä olevasta taulukosta (taulukko 1) ilmenee aineiston analyysi esimerkkien avulla. Jokainen yksittäinen kysymys tutkittiin vastaus kerrallaan, kuten taulukosta 1 ilmenee, että tutkimuskysymys on ”yhdistävä tekijä”. Kyselylomakkeen kaikki avoimet kysymykset, eli neljäs kysymys sekä pääteemojen varhaiskasvatuksen perusta, lapselle ominaiset tavat toimia sekä yhteistyö varhaiskasvatuksessa alla olevat kysymykset, käsiteltiin kaikki samalla tavalla. Vastaukset luokiteltiin pelkistettyihin ilmaisuihin, alaluokkiin sekä yläluokkiin. Vastausten läpikäynti ja tulosten tekeminen perustui yhtäläisyyksien tarkasteluun. Luokittelua tehtiin samankaltaisista asioista, mitä kasvattajat vastasivat, ja tästä tuotettiin yhtenäinen kuvailu varhaiskasvatuksen toteutuksesta.

Sisällönanalyysia on mahdollista jatkaa kvantifioimalla aineisto, jolloin aineistosta lasketaan, kuinka monta kertaa sama asia esiintyy vastaajien lomakkeissa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120). Laadullisen tutkimuksen luonteen takia ei koettu tarpeelliseksi esimerkiksi laskea frekvenssejä, vaan määrät olivat suurpiirteisiä arvioita, joiden perusteella kuvailuissa oli mahdollista

nostaa esille tärkeimmät pointit sitaattien avulla. Luonnollisesti eniten esiin nousseita pelkistettyjä ilmaisuja käsiteltiin tuloksissa.

5 Tulokset

Vastausaika e-lomakepohjaan oli 20.6.2016-31.8.2016. Kyselyyn vastasi 56 työntekijää vastausajan puitteissa. Hyvinkään kunnallisten päiväkotien kesäpäivystyksessä vuonna 2016 työskenteli yhteensä 183 henkilöä. Vastausaikaa ei koettu tarpeelliseksi pidentää, koska kesäpäivystysaika loppui 31.7.2016. Osa vastaajien lomakkeista sisälsi joko täysin tai osittain tyhjiä kohtia. Lähestulkoon kaikki kysymykset olivat avoimia, mikä saattoi aiheuttaa vastaamattomuutta. Työntekijät oletettavasti täyttivät kyselyn työaikana, koska he vastaanottivat sen työsähköpostiinsa. Erilaiset häiriötekijät työympäristössä ovat voineet vaikuttaa vastaustuloksiin ja -motivaatioon.

5.1 Pohjakoulutus

Vastaajajoukko koostui lastentarhanopettajista, erityisopettajasta, sosionomeista, sosiaalikasvattajista, lähihoitajista, lastenhoitajista, lastenohjaajista, päivähoitajista sekä koulunkäyntiavustajista. Vastaajista eniten oli lastentarhanopettajia, joita oli kaikkiaan 15. Seuraavaksi eniten oli lähihoitajia, joita oli 13. Sosionomeja sekä päivähoitajia oli kumpiakin kahdeksan. Lastenhoitajien osuus oli neljä vastaajista ja koulunkäyntiavustajia oli puolestaan kolme. Sosiaalikasvattajia sekä lastenohjaajia oli kumpiakin kaksi ja vastaajien joukossa oli myös yksi erityislastentarhanopettaja. Alla on esitelty (taulukko 2) vielä taulukon muodossa pohjakoulutuksen määrät vastaajien joukossa.

Pohjakoulutus	Vastaajien määrä
Lastentarhanopettaja	15
Lähihoitaja	13
Sosionomi	8
Päivähoitaja	8
Lastenhoitaja	4
Koulunkäyntiavustaja	3
Sosiaalikasvattaja	2

Lastenohjaaja	2
Erityislastentarhanopettaja	1

Taulukko 2: Kyselyyn vastanneiden pohjakoulutus

5.2 Työviikot kesäpäivystyksessä

Perustiedoissa kysyttiin, kuinka kauan vastaajat olivat yhteensä kesäpäivystyksessä töissä kesän 2016 aikana. Vastaukset on taulukoitu alla olevaan taulukkoon (taulukko 3). Eniten vastaajat työskentelivät yhden viikon verran, kun taas toiseksi eniten oli vastattu kaksi viikkoa. Vastaajista 24 työskenteli yhden viikon verran ja 23 puolestaan kaksi viikkoa. Vastaajista yhdeksän työskenteli kolme viikkoa. Kolmea viikkoa kauemmin ei työskennellyt yksikään vastaajista.

Työviikot kesäpäivystyksessä yhteensä vuonna 2016	Vastaukset henkilömäärinä
1 viikon	24
2 viikkoa	23
3 viikkoa	9
4 viikkoa	0
5 viikkoa	0

Taulukko 3: Kyselyyn vastanneiden työviikot yhteensä kesäpäivystyksessä

5.3 Työkokemus

Alla olevasta taulukosta 4 on nähtävissä vastaajien määrät valmiiksi luokiteltuihin "työvuosi-luokkiin". Vastaajien työkokemuksista eniten vastauksia oli luokassa yli 10 vuotta. Tässä oli 42 vastausta 56 vastauksesta. Seuraavaksi eniten oli 6-10 vuotta ja kolmanneksi eniten 2-5 vuotta. Vastaajista kahdeksalla oli 6-10 vuoden työkokemus yhteensä, kun taas kuudella 2-5 vuoden. Yksikään vastaajista ei kuulunut luokkaan 0-1 vuotta.

Työkokemus vuosina	Vastaukset henkilömäärinä
0-1 vuotta	0
2-5 vuotta	6
6-10 vuotta	8
yli 10 vuotta	42

Taulukko 4: Kyselyyn vastanneiden työkokemus vuosina

5.4 Kasvattajien kokemukset työnteosta

Kasvattajien kokemukset työnteosta kesäpäivystysaikana olivat todella vaihtelevia neljännessä kysymyksessä. Muutamalla kohta oli tyhjä, osa vastasi todella lyhyesti ja toisilla tekstiä oli useamman lauseen verran. Eniten mainintoja saivat teemat “ihan hyvin” sekä “vieraat lapset ja aikuiset”. Kesäpäivystysajan työskentelyä kuvailtiin ihan mukavaksi ja sujuvaksi koettiin osittain päivärytmi, itsessään työskentely tai tiimityö. Tiimityö ei saanut yhtään negatiivista mainintaa, päinvastoin 13 vastaajista kehui hyvää ilmapiiriä ja hyvin sujunutta yhteistyötä tiimin että koko talon suhteen. Useissa vastauksissa työskentely koettiin ihan hyvin sujuneeksi, mutta vastaus saattoi sisältää jonkinlaisen haasteen, kuten vastaaja 12:sta esimerkissä:

“Työskentely on ollut ihan miellyttävää. Tietysti vieraassa talossa toimiminen ja sekä uusiin lapsiin tutustuminen vie aikaa ja henkisiä voimavaroja, mutta työskentely on ollut pääsääntöisesti miellyttävää”.

Ristiriitaista oli se, että vastauksissa oli lähes saman verran mainintoja teemoista “rauhallista ja leppoisa” kuin “raskasta ja kuormittavaa”. “Työskentely oli leppoista ja rauhallista, ei ollut ylimääräistä sählinkiä / ohjelmaa” tai “kasvattajia oli tarpeeksi”. Raskaaksi koettiin isot lapsiryhmät, joissa oli “eri-ikäiset ängetty samaan ryhmään”. Haasteeksi tai raskaaksi koettiin vieraat lapset ja vanhemmat sekä alati vaihtuva henkilöstö. Eri päivystysviikot oltiin saatettua kokea eri tavoin, kuten tässä vastaaja 42:n esimerkissä:

“Ensimmäinen viikko oli helppo ja sujui hyvin. Ryhmässä oli kasvattaja, joka oli ollut päivystyksessä jo useamman viikon töissä. Toisella työviikollani kaikki ryhmän kasvattajat olivat uudessa ryhmässä, ja kukaan ei tuntunut tietävän mitään mitään”.

Vastauksissa oli mainintoja siitä, että kasvattajia ei ollut riittävästi, mutta muutama myös kertoi siitä, että kasvattajia oli riittävästi, “koska ryhmässä oli vähemmän lapsia kuin alun perin piti olla”. Teemat “levottomuutta ja rauhatonta”, stressi sekä selviytyminen” ja “kiire” saivat 56:n vastaajan joukosta viidestä kahdeksaan mainintaa. Työtä kuvattiin työntäyteiseksi, koska resurssipulaa oli ja lapset olivat vieraita. Levottomuutta ja rauhattomuutta toivat jakotilojen puute, meteli sekä se, että ryhmän kasvattajista ei välttämättä kukaan tuntenut lapsia. “Kiirettä ja hulinaa” toivat isot lapsiryhmät sekä se, että yhteisiä käytänteitä ei ollut.

5.5 Oppimisen edellytysten tukeminen

Kysymys 5 käsittelee sitä, miten oppimisen edellytyksiä tuettiin. Eniten vastaajat painottivat vastauksissaan arjen pedagogiikan toteutumista, sillä oppimisen tilanteita tulee eteen kaikkialla. Lapset pyrittiin ottamaan huomioon yksilöllisesti tarjoamalla oman kehityksen ja iän taasoista, monipuolista ohjattua toimintaa, jossa aikuiset ovat läsnä. Vastaaaja 34 kommentoi vastauksessaan seuraavasti:

“Lapsista saadun tiedon perusteella pyrittiin huomioimaan jokaisen lapsen yksilöllisyys; erilaiset taidot sekä erityisen tuen tarve jollakin kehitystasolla. Arjessa koko toiminnassa ja perushoidollisissa asioissa(omatoimisuus, oman työn ohjaaminen, siirtymätilanteet esim.) koko hoidon tarpeen ajan”.

Oppimisen tukemisen esimerkkeinä olivat esimerkiksi aamu- ja päiväpiirit, retket, pelit, kirjat, lorut ja laulut. Kesäpäivystyksen viikot olivat teemoitettuja, ja näiden teemojen puitteissa tietyt orientaatiot toteutuivat toisia paremmin, joita vastaaja 11 kommentoi: “Joka viikolle oli oma teema, johon liittyen tehtiin ryhmissä erilaisia juttuja. Lapsia tietenkin ohjataan ja opetetaan jatkuvasti esim. käytöstavat ym.” Toiminta määräytyi pääosin viikon teeman mukaan, mitkä olivat eläimet, musiikki, liikunta, perinneleikit sekä värit, mutta myös lasten kiinnostuksen kohteet otettiin huomioon.

Toiminta tapahtui usein pienryhmissä normaalin päivärytmin mukaisesti. Ohjatun toiminnan lisäksi lapsille järjestettiin paljon aikaa vapaalle leikille, missä lapsi kehittyy muun muassa liikkueessaan motorisilla tavoilla. Vastaaaja 21 kommentoi:

“Leikin ja erilaisten pöytähommiensa kautta, kuten lautapelit ja piirtäminen. Lapsia jaettiin kahteen ryhmään, jotta pienemmät saivat omanlaistaan leikkiä ja isot omanlaistaan. Päiväpiireillä laulettiin ja luettiin”.

Välineet olivat lasten saatavilla ja valittavissa, ja aikuiset kannustivat lapsia omaan toimintaan. Vastaaaja 8 kommentoi:

“Päivystysajan on mielestäni oltava lastenkin kohdalla leppoisaa kesänviettoa. Tietenkin oppimisen tilanteita tulee eteen kaikessa toiminnassa. Kohtaamme lapsen samalla tavalla kuin normiarjessa. Lapset eivät välttämättä ole tuttuja ja heidän tietojaan ei kaikilta osin meillä ole. Yhteistyö vanhempien kanssa tärkeää”.

Muutama vastaajista koki, että oppimisen edellytyksiä ei tuettu mitenkään. Tätä perusteltiin esimerkiksi sillä, että pedagogisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen oli varattu liian vähän aikaa ja resursseja verrattuna normaaliin toimintakauteen. Perushoito vei suuren osan ajasta. Henkilökunnan vaihtelevuus ja työntekijän oman kesäloman odottaminen vaikuttivat asiaan myös omalla tavallaan. Oppimisen tukeminen koettiin haastavaksi, jos lasta ei tuntenut etukäteen. Lapsimäärä vaikutti myös siihen, että lapsi teki ja yritti paljon itse, kun aikuisella ei välttämättä ollut aikaa kaikille. Perushoito ja sen tarjoamat oppimistilanteet käytettiin hyödyksi, mutta tämä ei taas ole vastaajien mukaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa, vaan tätä kuvailtiin “säilömiseksi”, jonka tarkoituksena on vaan selviytyä suuren lapsijoukon kanssa erilaisista turvallisuusseikoista, esimerkiksi vieraiden lasten allergiat ja puutteelliset tiedot. Vastaaja 43 kommentoi asiaa seuraavasti:

“Ikävä kyllä kesäpäivystys nykyisellä järjestelyllä on pikemminkin SELVIYTYMISTÄ arjen tilanteista; ruokailu (usean allergisen huomiointi samalla), lepo, puhtaus ja ulkoilu. Mihinkään kovin yksilölliseen huomiointiin tai uusien asioiden harjoitteluun ei kesäaikana ole mahdollisuutta”.

5.6 Kielen kehityksen edellytysten tukeminen

Kysymys 6 käsittelee sitä, miten vastaajan mielestä kielen kehityksen edellytyksiä tuettiin. Vastaajat antoivat paljon esimerkkejä siitä, millä keinoilla he olivat arjessa tukeneet kielen kehitystä. Useat vastaajat mainitsivat sadut, lorut, suujumpan, laulut, leikit, apuviittomat sekä kuvat, joiden avulla pyritään vuorovaikutukseen kaikkien kanssa. Vastaajat kertoivat käyttäneensä selkeää kieltä arjen oppimistilanteissa, sillä kaksikielisyys on yleistynyt perheissä. Näissä tilanteissa myös yhteistyötä vanhempien kanssa korostettiin. Tukeminen tapahtui esimerkiksi päiväpiireissä, mutta myös perushoidon kautta sanoittamalla asioita, tunteita ja esineitä sekä kyselemällä lisäkysymyksiä lasten kertomuksiin. Vastaaja 27 kuvasi asiaa seuraavasti:

”Hyvin, kasvattajat ja muu henkilökunta käyttää lasten kanssa ymmärrettävää ja rikasta kieltä. Keskitytään hetkeen ja kuunnellaan sekä asiat selitetään lapsen omalla tasolla niin, että lapsi oikeasti ymmärtää ja tulee ymmärretyksi”.

Muutamien vastaajien mukaan keskustelut arjen keskellä sujuivat hyvin, jos aikuisia oli tarpeeksi lapsimäärään nähden. Tuttujen lasten kanssa tuki jatkui normaaliin tapaan, mutta uusien lasten kanssa tiedottomuus tukikeinojen tarpeesta toi haasteellisuutta työhön. Yksilöllinen huomioiminen jäi vähemmälle. Vastaaaja 12 kertoi vastauksessaan:

“Perustilanteiden sanoittamista, loruttelua ja lauleskelua oli mielestäni hyvin. Aikuisten vaihtuvuus toi jonkin verran haastetta jatkumoon ja siihen, ettei toiminta kehity lasten mukana”.

5.7 Lasten päätösvalta itseään koskevista asioista

Kysymys 7 käsittelee sitä, miten vastaajan mielestä lapset saivat päättää itseään koskevista asioista. Moni vastaajista kertoi, että päivät kesäpäivystyksessä menivät pitkälti normaalin päivärytmin mukaisesti, missä aikuisella oli suurin päätösvalta esimerkiksi lepo. Vastaaaja 7 kommentoi: “Päivät kuluvat tietyn päiväjärjestyksen mukaan, joten lapset saivat päättää yleensä sen mitä haluavat leikkiä ja touhuta. Muuten päivät meni päivärytmin mukaan”. Lapsia ja heidän toiveitaan pyrittiin ottamaan huomioon mahdollisuuksien mukaan, esimerkiksi pukeutumisen, ulkoilun ja ruuan määrän suhteen. Turvallisuuden ja kesäpäivystyksen teemojen puitteissa lapsilta kysyttiin ajoittain, mitä he haluaisivat tehdä. Vastaaaja 52 avasi asiaa seuraavasti: “Hyvin. Lapsen kuulemiseen oli paremmin aikaa kun toiminta ei ollut niin orjallisesti suunniteltua ja hektistä”.

Osa vastaajista kertoi, että lapset saivat melko vähän vaikuttaa etenkin toiminnan sisältöön, sillä lapsimäärät olivat ryhmissä niin suuria. Osan lasten vanhempien kanssa oli jo sovittu, mitä lapselle voi sallia. Pienemmällä lapsilla arjen rutiinit toistuivat, isommat lapset saivat päättää itse asioista, esimerkiksi lepohetken aikana, jos olivat silloin hereillä, kuten esimerkiksi vastaaaja 44 kertoi: “Isommat lapset saivat, mikäli henkilömitoitus antoi periksi, päättää paljonkin tekemisistään. Pienemmällä lapsilla se oli rajoitetumpaa”. Vain muutaman vastaajan mielestä lapset saivat päättää asioista liikaakin, kun yksikössä oli monenlaisia toimintatapoja yhdistettynä eivätkä kaikki aikuiset olleet niin tarkkoja rajojen ja sääntöjen suhteen.

5.8 Lapsen iän ja kehityksen huomiointi toiminnassa

Kysymys 8 käsittelee sitä, miten työntekijän mielestä lapsen ikä ja kehitys otettiin huomioon toiminnassa. Useat kasvattajat kertoivat jakaneensa lapsiryhmän iän mukaan, jotta toimintaa oli mahdollista suunnitella ja toteuttaa kehitystason mukaisesti, kuten vastaaaja 7 kertoo vas-

tauksessaan: “Leikeissä ja ulkoilussa otettiin lapsen ikä ja kehitystaso huomioon. Pienten lasten kanssa menttiin heille sopivammalle pihalle, jotta pystytään takaamaan myös turvallisuus”.

Tuttujen lasten kanssa nämä asiat oli helppo huomioida, joten toiminta toteutui näiltä osin normaalisti. Toiminnassa oli otettu huomioon se, että kaikkien ei tarvitse tehdä tai osata kaikkea. Erityistä tukea tarvitsevat huomioitiin tarvittavilla erityistoimilla. Aikuiset tukivat tarvittaessa esimerkiksi leikkien valinnassa. Isojen ja pienten lasten oleminen samassa ryhmässä koettiin ajoittain hyväksi asiaksi, sillä pienet lapset pystyivät hakea tukea ja apua myös isommilta lapsilta, jos kasvattaja ei sillä hetkellä ehtinyt apuun. Vastaaaja 52 kommentoi:

“Ryhmässä sekaisin pieniä että vähän isompia. Ryhmiä yhdistettäessä ikähaitari suureni. Ikä ja kehitys pyrittiin silti huomioimaan mahdollisimman hyvin. Toisaalta hyvä, että alle 3v näkivät isompien mallia ja he tekivät asioita, mitä he pienten ryhmässä eivät tee”.

Tiloissa oli tarjolla monenlaisia leikkivälineitä eri-ikäisille. Myös ulkoilu tapahtui joissain paikoissa porrastetusti. Lapsille annettiin aikaa tehdä asioita itse, pienempiä lapsia autettiin enemmän.

Osa kasvattajista puolestaan kommentoi, että lasten suuri ikähaitari oli haitannut työssä. Erään päiväkodin ryhmässä saattoi olla paljon pieniä lapsia, eivätkä aikuiset riittäneet lapsiryhmään nähden. Täten ryhmän ei ollut mahdollista tehdä esimerkiksi niin paljon retkiä kuin kasvattajat olivat alun perin suunnitelleet. Näissä tilanteissa jo pelkkä perushoito vei niin paljon henkilöstön aikaa. Samalla isompien ja erityislasten tarpeet ja huomiointi jäivät tästä syystä vähemmälle. Sama asia häiritsi myös toisinpäin; ryhmässä saattoi olla vain yksi pieni lapsi, mikä ei välttämättä ole mukavaa lapsen kannalta, kun oman ikäistään leikkiseuraa ei ole omassa ryhmässä tarjolla.

Osa vastaajista kertoi, että ikää ja kehitystä ei huomioitu mitenkään. Perushoidon lisäksi saatettiin pitää esimerkiksi vain yksi lauluhetki. Vastaaaja 20 kertoi:

“Pienempien osalta perushoidon ja uuden paikan rutiinien opettelu luo turvaa. Henkilöstön vähyyden vuoksi isompien eli kouluun menevien tarpeet/toiveet jäi vähemmälle. Erityislasten huomioiminen jäänyt jalkoihin suurissa ryhmissä. Jostain syystä pienryhmätoiminnantarve "unohtuu" kesäpäivystyksessä”.

Eräs vastaaja kertoi, että iän ja kehityksen huomiointi tapahtui vaihtelevasti, riippuen ryhmän aikuisista ja heidän koulutuksestaan. Lisäksi vastaajat mainitsivat sen, että lapsiin ei

ehdi viikossa tutustumaan, eikä ryhmässä välttämättä ollut paikalla lasta tuntevaa aikuista, joka osaisi perehdyttää muita ryhmän aikuisia. Kasvattajat mainitsivat myös, että kesäpäiväyksessä ryhmät ulkoilivat paljon, mikä ei välttämättä toimintana aina taannut lapsen iän ja kehityksen erityistä huomiointia.

5.9 Lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat

Kysymys 9 käsittelee sitä, miten lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat otettiin huomioon vastaajan mielestä. Kasvattajat yrittivät parhaansa mukaan tutustua lapsen papereihin, mutta ison ja vaihtuvan lapsiryhmän kaikkia yksityiskohtaisia tietoja on hankala ehtiä lukemaan saatikaan muistaa. Vastaja 27 kuvaili asiaa seuraavasti:

“Suht hyvin, mutta kaikki kasvattajat ja muut aikuiset eivät tunne kaikkia lapsia, jolloin ollaan sen tiedon varassa, mitä vanhemmat tai mahdolliset tutut kasvattajat lapsesta kertovat”.

Joskus lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ei ollut edes kasvattajan saatavilla, sillä ne olivat säilössä jossain muualla. Oleelliset, tärkeät tiedot, kuten allergiat, tukitoimet, haastavat tapaukset, rasvaukset, unen määrä sekä lääkehoitosuunnitelmat huomioitiin päivä kerrallaan lapsiryhmän mukaan, ja lapsille taattiin perustarpeista huolehtiminen henkilömitoituksen puitteissa. Vastaja 52 vastasi kysymykseen seuraavasti:

“Huonosti. Jos ryhmässä oli oman ryhmän lapsia, niin silloin tunsin lasten vasuun kirjatut asiat ja osasi ottaa huomioon toiminnassa. Lasten asioista vähän perehdytettiin toisia, ellei jotain akuuttia terveyteen tms liittyen”.

Pääsääntöisesti yksilöllisiä varhaiskasvatussuunnitelmia ei huomioitu, sillä ryhmässä oli paljon uusia lapsia tai omaa henkilökuntaa ei ollut paikalla. Myös lasten eri ikäisyys ryhmässä aiheutti haasteita. Vastaja 15 kertoi:

“Niitä on hieman vaikea kesällä kaikilta osin toteuttaa, jos omaa henkilökuntaa ei ole paikalla. Kesällä myös pitää hieman antaa lasten pitää lomaa eikä kokoajan olla ohjattua toimintaa”.

Huomattavasti pienempi osa vastaajista kommentoi huomioinnin tapahtuvan samalla tavalla kuin arjessa. Tämä tuntui helpolta, jos ryhmässä toimi tuttu aikuinen ja tutut lapset. Uusia työntekijöitä perehdytettiin, ja päivittäin lapset huomioitiin yksilöllisesti oman kehitystason mukaisesti toiminnassa. Lasten yksilöllisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin tutustuttiin etukä-

teen ja niitä käytettiin suunnittelun pohjana. Vanhempien kanssa kasvattajat kävivät keskusteluja, esimerkiksi pienten ryhmässä oman aikuisen kanssa ennakkotietolomakkeen tietoja täydennettiin tarpeen mukaan. Vastaaaja 40 kommentoi asiaa: “Tutut lapset kasvattajien kanssa samassa ryhmässä, niin lasten tarpeet tiesimme ja jaoimme tietoa toisillemme ryhmässä”.

5.10 Lasta kunnioittavan toimintatavan toteutuminen lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä

Kysymys 10 käsittelee sitä, miten vastaajan mielestä kunnioittava toimintatapa toteutui lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä. Lähes jokainen vastaaja kommentoi toimintatavan toteutuneen hyvin päiväyrysaikana. Aikuiset kuuntelivat ja keskustelivat lasten kanssa ja ottivat lasten ideat ja toiveet huomioon mahdollisuuksien mukaan. Vastaaaja 39 kuvaili toimintatavan toteutuneen seuraavasti:

“Lapsia kohdeltiin kunnioittavasti, annettiin vastuuta ja vapautta ikätason mukaan ja yritettiin toteuttaa toiveita arjen toiminnan yms. suhteen. Jokainen perhe huomioitiin yksilönä ja vanhempien toiveita kuunneltiin”.

Rajoista pidettiin kuitenkin kiinni, mutta myös syyliä oli tarjolla. Ryhmässä oli vähän vieraampia lapsiakin, mutta arjen pyörteissä heitä hoidettiin samalla tavalla kuin tuttuja lapsia. Lapsia huomioitiin yksilönä ja pienryhmätoimintaa oli paljon. Lapset saivat valita omia leikkejä kiinnostuksen mukaan. Vastaaaja 22 kertoi:

“Jokainen otettiin ensinnäkin aamulla huomioiden vastaan, lapset saivat myöskin valita aika pitkälle omia leikkejään. Lapset pyrittiin ottamaan huomioon yksilöllisesti”.

Aikuiset toimivat ammatillisesti ja omia vahvuuksiaan käyttäen, ja takasivat toiminnallaan sen, että lasten turvallisuus ja tarpeet huomioitiin lapsilähtöisesti. Lapset saivat vastuuta ja vapautta ikätason mukaisesti. Aikuiset toimivat ystävällisesti sekä esimerkillisesti, vaikka välillä oli kiirettä ja “kaoottista”. Lapselle annettiin aikaa tehdä itse ja ohjeet olivat selkeitä ja helposti toteutettavia.

Vastaaaja 12 totesi:

“Se, että on vaihtuvia, toisilleen vieraita lapsia ja aikuisia päiväyryksessä, ei vaikuttanut tähän asiaan. Uskon, että varhaiskasvatuksessa työskentelevät hen-

kilöt on ammatillisesti sitoutuneita työhönsä ja kohtaa asiakkaansa kunnioittavasti. Tietysti huonoja päiviä on ja loman odotus aiheuttaa tiettyä "hälläväliä"-asennetta, mutta silti näkemäni ja kokemani perusteella voin sanoa, että oman yksikköni työntekijät pitivät huolta kunnioittavasta asenteesta”.

Kesäpäivystyksessä tilanteet voivat muuttua, mutta osa kasvattajista kehui myös ryhmien välillä toteutunutta auttavaisuutta, esimerkiksi vastaaja 20: “Suhtautuminen lapsiin, uusiin kesätyöpaikan työntekijöiden välillä sekä lasten vanhempiin oli kunnioittavaa ja pyrittiin auttamaan ja olemaan ystävällisiä”.

Vastausten joukossa oli erittäin vähän negatiivissävyytteistä kommentoitavaa lasta kunnioittavan toimintatavan toteutumisesta. Vastaaja 37 kertoi: “Vaihteli kovin paljon. Osa aikuisista oli oikeasti lasten kanssa. Valitettavasti paljon löytyi heitäkin jotka vain istuivat ja juurusivat toisten aikuisten kanssa”. Vain parin vastaajan mielestä lasta kunnioittava toimintatapa toteutui riittävän hyvin ottaen huomioon kyseiset olosuhteet ja ulkoiset puitteet, sillä he kokivat kesäpäivystyksen vain “säilytyspaikaksi”.

5.11 Lapsen toimimisen edistäminen vertaisryhmässä

Kysymys 11 vastaukset kuvaavat sitä, millä tavoin lapsen toimimista vertaisryhmässä edistettiin. Vastaaja 36 kertoi: “Kannustusta uusien kavereiden löytymiseen leikkien ja pelien avulla aikuisen avulla”. Kasvattajat kertovat mallintaneensa leikkejä ja erilaisia vuorovaikutustilanteita sekä järjestäneensä sellaista toimintaa, mihin kaikkien oli mahdollista osallistua. Lapsia jaettiin ryhmiin, jotta ikätason mukainen leikki mahdollistui. , kuten vastaaja 50 kuvaili: “Järjestettiin ikätovereille sopivaa yhteistä tekemistä välillä vaihdellen leikkikavereita. Esimerkiksi pelit, piirtely, maalaus ikätovereidensä kesken”.

Päivystyspaikkojen eri ryhmät saattoivat lasten halusta tai toiminnan yhdistämisen tarpeesta keskenään yhdistellä lapsia yhteisiin leikkeihin, missä aikuinen oli mukana rohkaisemassa, kannustamassa, kuuntelemassa ja avustamassa. Vastaaja 39 kuvaili:

“Autettiin sosiaalisuuteen ja yhteisleikkeihin. Aikuiset toimivat lasten tukena ryhmissä. Aikuiset pelasivat, leikkivät ja järjestivät ohjelmaa; pitivät huolta, että kaikki lapset pääsevät toimiin mukaan jne”.

Lapsia kannustettiin eettiseen toimintaan, toisen huomiointiin, auttamiseen, kauniisiin käytöstopoihin sekä positiiviseen vuorovaikutukseen, minkä kaiken mallina aikuinen itse toimi.

Monessa ryhmässä tuntui onnistuneen se, että kukaan ei jää yksin ja että jokaiselle halukkaalle löytyi aina leikkiseuraa. Tämä otettiin huomioon jo toiminnan suunnitteluvaiheessa, kun aikuiset miettivät esimerkiksi yhteisiä lauluhetkiä, retkiä sekä yhteisleikkejä. Aikuiset tekivät oppimistilanteista rauhallisia, jotta jokaisella lapsella oli aikaa tehdä asiat omaan tahtiin. Mikäli erimielisyyksiä syntyi, ne ratkottiin yhdessä aikuisen kanssa. Kaikilla oli normaaliin tapaan siirtymätilanteet sekä yhteiset ruokailuhetket.

Kysymykseen 11 olivat monet jättäneet vastaamatta. Osan vastaajien mielestä kesäpäivystyksessä ei voida puhua vertaisryhmästä eikä täten kyseenomaista toimintaa voida edistää. Jos edistämistä tapahtui, se tapahtui luonnostaan syntyvissä tilanteissa. Vastaja 44 kertoi:

“Ainakin yritettiin. Välillä vanhemmat lapset kärsivät, kun toimintaa piti miettiä pienempien näkökulmasta. Päivittäin jaettiin lapsia oman ikäkauden mukaan ja retkiä tehtiin oman vertaisryhmän kanssa”.

5.12 Lapselle ominaisten tapojen painottuminen toteutetussa toiminnassa

Kysymys 12 käsittelee sitä, miten lapselle ominaiset tavat painottuivat toteutetussa toiminnassa. Useat vastaajat painottivat leikin ja liikunnan olleen vahvasti esillä sekä ulkoilussa että sisäleikkien merkeissä päivittäin, vaikka kaikki tavat pyrittiin ottamaan huomioon, kuten vastaaja 45 kuvaili: “Leikki, liikkuminen ja tutkiminen painottuivat enemmän. Taiteellinen ilmaisuus oli vapaaehtoista, mutta siihen oli mahdollisuus”. Osa toiminnasta oli monipuolista, ohjattua ja hyvin suunniteltu etukäteen iän ja kehityksen mukaan, mutta pääsääntöisesti lapset saivat valita tekemisensä, mikäli se oli toteutettavissa turvallisesti ympäristön ja välineiden suhteen. Tarpeen mukaan kasvattajat jakoivat lapsia heidän oman kiinnostuksensa mukaan. Vastaja 55 kertoi: “Lapset saivat toimia haluamallaan tavalla heille osoitetulla alueella niin sisällä kuin ulkona”. Leikki oli myös mahdollista jättää kesken, mikä sai lapsilta ja kasvattajilta kiitosta.

Toiminnan esimerkkejä olivat retket, pelaaminen, piirtäminen, valokuvaus, pallopelit, värien tutkiminen, maalaus, soittaminen, laulaminen, muovailu, ulkoilu ja värittäminen. Nämä tapahtuivat joko koko ryhmänä tai pienryhmissä. Ajoittain suuri osa toiminnasta oli vapaata leikkiä, mutta välineiden saatavuus mahdollisti sen, että lapsi itse ryhtyi esimerkiksi askartelemaan. Päivystysaikana oli hyvät säät, joten ryhmät käyttivät paljon aikaa luonnossa liikkumiseen, tutkimiseen, elämiseen ja kokemiseen. Teemaviikot, joita olivat eläimet, värit, musiikki, perinneleikit sekä liikunta, antoivat vähän suuntaa sille, minkälaista toimintaa oli toivottua toteuttaa, tästä esimerkkinä vastaaja 42: “Hyvää oli, että jokaisella viikolla oli suunnittelun pohjana tietty runko: mitä milläkin viikolla...”.

Kasvattajat huomasivat, että sisällä lapsille ei tuntunut löytyvän mieleistä tekemistä etenkin sään ollessa hyvä, joten leikki ulkona koettiin tärkeäksi. Sisällä kasvattajat joutuivat ohjaamaan enemmän lasten leikkejä. Osa kasvattajista kommentoi, että retkiä pyrittiin ajoitain välttämään, koska ryhmässä oli niin paljon vieraita lapsia ja aikuisten määrä oli pieni lapsimäärän nähden. Useimmissa vastauksissa mainittiin kuitenkin luonnon tutkiminen ja lähimetsiin tutustuminen.

5.13 Yhteistyö vanhempien kanssa kesäpäivystysaikana

Kysymys 13 käsittelee sitä, millaista yhteistyö vanhempien kanssa oli vastaajan mielestä päiväystysaikana. Vastajat kommentoivat, että he pyrkivät kohtaamaan ammatillisesti, ystävällisesti ja palveluallttiisti jokaisen vanhemman, kuten vastaaja 1:

“Toisten vanhempien kanssa tuli keskusteltua enemmän kuin toisten. Ns. ”oman” ryhmän lasten vanhempien kanssa luonnollisesti enemmän. Kuitenkin pyrin kohtaamaan jokaisen vanhemman ja kertomaan lapsen päivästä”.

Henkilökunnan henkilökortti, kesäkansio, nimilista sekä viestivihko koettiin tärkeiksi työkaluiksi. Vanhempien toiveita kuunneltiin ja niitä pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman hyvin, mikä on tärkeää, sillä suurin osa lapsista saattoi olla suurelta osin tuntemattomia kasvattajalle. Vastaaja 39 kommentoi:

“Hyvää. Laadukkaan toiminnan on pakko perustua kiinteään yhteistyöhön perheiden kanssa, koska kaikki tavat ja rutiinit on vieraita meille kaikille. Nimilaput helpottivat kovasti toimintaa. Samoin ennalta oli hyvin tiedotettu vanhempia. Mielestäni kesäpäivystyksessä vanhempain yhteistyö oli erittäin toimivaa”.

Keskustelu vanhempien kanssa oli asiallista, sujuvaa, mukavaa ja ymmärtäväistä, kasvattajat kertoivat saaneensa paljon avointa ja suoraa palautetta tuonti- ja hakutilanteiden yhteydessä. Kommentit liittyivät esimerkiksi lapsilukumäärään. Sanomista aiheutti myös, jos lapselle tuttua aikuista ei ollut heti paikalla, eikä toinen kasvattaja osannut vanhemman mielestä riittävän kattavasti kertoa esimerkiksi lapsen päivästä, vaikka tieto pyrittiin siirtämään mahdollisimman hyvin. Vastaaja 17 kertoi:

“Avointa ja suoraa. Vanhemmilta saimme paljon palautetta kesäpäivystyksen toimimattomuudesta ja lasten vaikeuksista tulla päivähoitoon kyseisenä ajankohtana. Saimme myös kiitosta asioiden hoidosta ja mahdollisimman turvallisen ja toimivan hoidon takaamisesta puitteista huolimatta”.

Pääosin kommentit olivat asiallisia, mutta muutamia asiattomia kommentteja oli kuitenkin esiintynyt. Kasvattajat pyysivät vanhempia antamaan palautetta suoraan varhaiskasvatuksen johtajalle tai päivystävälle esimiehelle. Yhteistyö perheiden kanssa parani ajan ja luottamuksen kasvun mukana.

Suurehko osa vastaajista kommentoi, että yhteistyö oli minimaalista ja haastavaa, kun resurssit ja aika eivät riittäneet siihen, että lapsen vanhemmat olisi oppinut kunnolla tuntemaan, kuten vastaaja 43 kuvaili: “Asiallista. Keskityimme tärkeisiin asioihin (esim. lääkehoito päivän aikana). Kovin paljon muuhun ei aika eikä resurssit riittäneet”. Osa vanhemmista ei pahemmin tuntunut kiinnostavan, miten lapsen päivä oli mennyt ja myös itsensä esittely jäi osan vanhempien osalta vähäiseksi. Haasteellisuutta joissain paikoissa lisäsi se, että laajalla pihalla, jossa on monen eri päiväkodin lapset samaan aikaan pihalla, on hankala tarkkailla ja huomata, kuka on kenenkin lapset vanhempi, isovanhempi tai varahakija. Tämä vaatii molemmilta tahoilta paljon, koska kummatkin ovat vieraita toisilleen eikä vanhemman varmasti ole helppoa jättää lasta vieraaseen paikkaan vieraille kasvattajille, jotka esimerkiksi hakutilanteissa vain raporttilappu kädessään osaavat kertoa lapsen päivästä.

Vastaaja 37 totesi, että olisi helpompaa vanhemmille tunnistaa oman lapsen ryhmän aikuinen, jos aikuisilla olisi samanvärinen liivi päällä kuin lapsen ryhmällä, jotta turhalta etsimiseltä ja hakemiselta vältyttäisiin. Haasteelliseksi kasvattajat kokivat myös sen, että suuri osa paikan käyttämättä jättävistä perheistä ei ilmoittanut lapsen poissaolosta mitään.

6 Johtopäätökset

Kappaleessa vastataan tutkimuskysymykseen ja tuloksia tarkastellaan teorian näkökulmasta kysymys kerrallaan, sillä kyselylomakkeen kysymykset ovat muodostuneet valtakunnallisten asiakirjojen pohjalta, jotka ohjaavat varhaiskasvatuksen toteutumista.

Oppiminen tapahtuu pääosin toimimalla arjessa erilaisissa jokapäiväisissä tilanteissa. Aikuinen tarjoaa lapselle tilaisuuksia itsenäiseen oppimiseen tai opettaa lasta suoraan, jolloin aikuinen ottaa huomioon lapsen luontaisen oppimistyylin. Lapsi oppii kokemusten kautta, mutta tarkoituksena ei ole oppia vain virheiden kautta. (Koivunen & Lehtinen 2015, 139.) Kasvattajan on luotava lapselle otollinen oppimisympäristö, missä on otettu huomioon sekä oppimista vahvistavat sekä heikentävät tekijät. Pienten lasten kanssa mallioppimisen merkitys korostuu. Lapsi oppii muilta lapsilta sekä kasvattajilta. Oppiminen voi vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen myönteisesti tai kielteisesti, mutta ennen kaikkea lapsi tarvitsee motivaatiota. (Koivunen 2013, 42.) Oppimisen edellytysten tukeminen painottui kesäpäivystyksessä arkeen ja päivittäiseen kohtaamiseen. Talon ja lasten ollessa vieraita, opettamisen suunnittelu ja toteutus oli

lähes mahdotonta. Vastajat kokivat, että suunnittelutyöhön ei ole varattu riittävästi aikaa tai resursseja. Erilaisten viikkojen teemat rytmittivät opetustyötä, mikä koettiin positiivisena.

Kieli on sekä oppimisen kohde että väline. Kasvattajien tulee huomioida kielen tietoisesta kehittämisen merkitys. Varhaiskasvatuksen ympäristöt, kokopäiväinen toiminta, arjen rutiinit ja etukäteen suunnitellut aktiviteetit tarjoavat mahdollisuuksia ja tilaa sekä spontaanille että tavoitteelliselle vuorovaikutukselle. Kommunikoinnin ollessa vuorovaikutteista ja turvallista, lisää se käsitteellistämistä, päättelyä, motivaatiota, avun pyytämistä ja avun käyttämistä. Nämä tekijät vastaavasti tukevat kielen kehitystä. Lähtökohtana hyvälle vuorovaikutukselle ja lapsen kohtaamiselle on aikuisen hyvä tilannetaju, lapsen tunteminen ja paneutuminen hänen asiaansa sekä sen arvostaminen. (Korkeamäki 2011, 42-45.) Kesäpäivystyksessä pyrittiin pienryhmätoimintaan, jotta jokainen lapsi olisi tullut huomioiduksi. Kielen kehitystä tuettiin asioiden nimeämisellä sekä sanoittamisella ja päivittäisillä keskusteluilla. Kasvattajat mainitsivat myös selkokielen käytön ja lisäkysymysten esittämisen tukeakseen lasten kieltä.

Päiväkodissa kasvattajan ohjaustapa voi olla joko lapsilähtöistä, aikuisjohtoista tai vuorovaikutteista. Lapsilähtöisesti ohjaava aikuinen reagoi lasten ehdotuksiin, mutta ei aktiivisesti itse tee aloitteita. Kaikki aikuiset eivät ole tarpeeksi sensitiivisiä havaitakseen lasten ehdotuksia, jolloin aikuisjohtoisessa ohjauksessa kasvattaja ohjaa toimintaa ja vastaa lapsen aloitteeseen vasta, kun lapsi tekee selvän aloitteen. Vuorovaikutteisesti toimiva aikuinen ohjaa lasta tulkitsemalla lasten intentioita sekä tekemällä omia aloitteita. (Koivunen & Lehtinen 2015, 137.) Kesäpäivystyksessä kiire sekä turvallisuustekijät vähensivät lasten päätösvaltaa itseään koskevista asioista. Eniten lapset saivat päättää ja vaikuttaa leikkiin.

Lapsen kehitys ja oppiminen tapahtuu yksilöllisessä vauhdissa. Lasten kanssa työskentelevien aikuisten on oltava tietoisia siitä, mikä on lapsen kehityksen yleistilanne, mitä lapsi osaa, mitä häneltä voidaan vaatia sekä minkälainen tuki ja huolenpito ovat tarpeen. Yleinen taso lapsen kehitykselle ja suorituksille on parhaiten kuvattavissa ikävertailun avulla, jolloin määrittellään mitä lapsen suoritus vastaa ikätasoon nähden. Kehitystason määrittämisen on tarkoitus auttaa, kun pyritään tunnistamaan avun ja tukitoimien tarvetta lapsen tarpeisiin. Kuitenkin normaalin kehityksen raameihin sopii hyvin paljon erilaista vaihtelua. (Koivunen & Lehtinen 2015, 127.) Vastauksista ilmeni se todellisuus, että ryhmäjaolla on suuri vaikutus toiminnan ohjaukseen ja siihen, kuinka hyvin voidaan lapsia tukea ikä- ja kehitystason mukaisesti. Yksilöllinen tukeminen oli vaihtelevaa, koska lapset saattoivat olla vieraita. Toiminnassa otettiin lähtökohdaksi se, että kaikkien ei tarvitse osata kaikkea.

Lapsen vanhemmat ja päiväkodin henkilöstö tekevät yhdessä hoitosuhteen alussa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman, joka ottaa huomioon vanhempien näkemykset toiminnan järjestämisestä sekä lapsen yksilöllisyyden. Keskustelussa käydään läpi lapsen varhaiskasvatuksen

pääpiirteitä, esimerkiksi tuen tarpeet ja muut tarvittavat toimenpiteet, jotka kirjataan, otetaan huomioon koko ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmassa ja niitä seurataan ja arvioidaan yhdessä vanhempien ja lapsen kanssa. (Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma 2015.) Toisinaan aikaa ei ollut perehtyä lasten yksilöllisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin, koska oli kiire tai lapsiryhmä oli niin iso ja vaihtuva. Osa vastaajista mainitsi, että kaikkia varhaiskasvatussuunnitelmia ei ollut edes saatavilla. Perustarpeista huolehdittiin kesäpäivystysaikana ja oleellisten tietojen, kuten allergioiden ja lääkehoitosuunnitelmien tiedonkulusta vastattiin pääsääntöisesti hyvin.

Aikuisten ja lasten vuorovaikutus sävyttää päiväkodin kaikkea toimintaa. Aikuiset ovat vastuussa päiväkodin ilmapiiristä huolimatta siitä, että myös lapset vaikuttavat yksilöinä että vertaisryhmänä siihen. Tasokkuuden tunnistaa, vaikka korkealuokkaisuuden tai vastaavasti heikkolaatuisuuden kriteerejä on vaikea yksityiskohtaisesti määrittää. Lasta kunnioittavan ja kuuntelevan ilmapiiriin aistii, samoin myös välinpitämättömän sävyn. Lisäksi aikuisten keskinäinen kanssakäyminen sujuu päiväkodissa, kun ilmapiiri on hyvä. (Kalliala 2008, 11.) Aikuiset toimivat ammatillisesti ja toisia kunnioittava toimintatapa koettiin itseisarvoksi varhaiskasvatustyössä. Vastauksista myös ilmeni se todellisuus, että toisinaan toisten kasvattajien seura koettiin houkuttelevammaksi ja oman loman odotus sekä huonot päivät saattoivat vaikuttaa lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välisiin kohtaamisiin.

Lapsi harjoittelee sosiaalista kanssakäymistä ja ottaa mallia ihmisten välisistä vuorovaikutussuhteista, joita hän myöhemmin mukauttaa ja hyödyntää ikäistensä vertaisryhmässä. Vertais-suhteiden avulla lapsi omaksuu arvoja ja asenteita sekä rakentaa käsitystä itsestään. Vertaisryhmän hyväksyminen vaatii lapselta aktiivista osallistumista sekä toimimista. Päiväkodissa vertaisryhmässä tärkeitä taitoja oppia ovat ongelmanratkaisu, jakaminen, yhteistyö sekä taito asettua muiden asemaan. Hyväksyntä ja torjunta vertaisryhmässä, lapsen vuorovaikutustaidot sekä motivaatio ja vastuullisen aikuisen tuki vaikuttavat eri tavoilla lapsen osallistumiseen ja toimintaan vertaisryhmän sisällä. (Koivunen & Lehtinen 2015, 175-179.) Kesäpäivystyksen luonne mahdollisti toisiin tutustumisen sekä uusien vertaissuhteiden luomisen, mihin kasvattajat rohkaisivat lapsia. Kasvattajat tukivat lapsia vertaisryhmässä, mutta usein suuren ikähaitarin vuoksi pienten lasten tarpeet menivät koko lapsiryhmän edelle. Toiminta tuli perustaa sopivaksi pienille lapsille, joten isompien lasten taitotasoon ja tarpeisiin ei välttämättä pystytty vastaamaan.

Lapsen keskeistä toimintaa on leikki. Leikin kautta lapsi tutustuu ilmiöihin, ilmaisee itseään ja harjoittelee erilaisia taitoja. Aikuisen tulee luoda leikille suotuisat olosuhteet, kuten aika, paikka ja välineet. Lapsella on sisäsyntyinen halu ja tarve liikkua. Lapsi oppii liikkumalla ja havainnoimalla asioita ympäristöstään ja omasta itsestään. (Koivunen & Lehtinen 2015, 139, 158.) Lapsi on luonnostaan utelias ja lapsilla on taito ihmetellä ja kysyä asioita. Kasvattajan

tulee tietoisesti kannustaa lapsia kysymään, ihmettelemään sekä selittämään erilaisia ilmiöitä. (Lipponen 2011, 31.) Yksi lapsen ominaisista tavoista toimia on taiteellinen toimijuus. Sillä tarkoitetaan moninaista ja vaihtelevaa tapaa toimia sekä ilmaista itseään. Kasvatuksessa tulee mahdollistaa lapsen toimijuuden ja osallisuuden taiteellisia ja esteettisiä elementtejä ja tukea niitä. (Pääjoki 2011, 120.) Lapsille ominaisista tavoista toimia eniten näkyivät leikki ja liikunta kesäpäivystyksen arjessa. Lasten koettiin saavan päättää melko vapaasti tekemisistään turvallisuuden puitteissa.

Työssään kasvattaja tarvitsee omaa että vanhempien asiantuntijuutta. Kasvattajan asiantuntijuus liittyy yleisen tason kasvatukseen, lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä mahdollisiin erityisvaikeuksiin. Vastaavasti vanhempien asiantuntijuus on yksilökohtaista ja vanhemmalla on tieto lapsen historiasta, luonteesta, tavoista, tottumuksista, perheen kulttuurista, arjen elämästä, kodin kasvatuskäytännöistä, lapsen elämänpiiristä sekä lapsen suhteista sukulaisiin ja kavereihin. Kasvattajien on myös hyvä tietää vanhempien oma arvio lapsen kehityksestä ja lapselle sopivista kasvatustapamenetelmistä. (Koivunen 2013, 156.) Kasvattajat kohtasivat vanhemmat ammatillisesti ja ystävällisesti. Vanhemmat antoivat kasvattajien mukaan palautetta. Yhteistyö koettiin pääosin sujuneen hyvin ja se oli ymmärtäväistä puolin ja toisin. Haastetta vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön tuo resurssien puute, kiire sekä toisilleen vieraat lapset, lasten vanhemmat ja kasvattajat.

Johtopäätöksenä voidaan sanoa, että kesäpäivystyksessä varhaiskasvatusta on toteutettu niin kuin valtakunnalliset asiakirjat ja teoriat varhaiskasvatusta ohjaavat. Yhteenveto tuloksista on se, että varhaiskasvatuksen toteutus on ollut vaihtelevaa johtuen vaihtuvista työolosuhteista. Opinnäytetyössä ei kuitenkaan lähdetä tekemään arviointia varhaiskasvatustyöstä tai pohtimaan syitä, miksi on toimittu näin. Vastauksissa oli jonkin verran arviointia varhaiskasvatuksen toteutuksesta, kun taas osa vastasi kysymykseen pelkästään kuvailulla. Muutama vastaajista taas puolestaan sisällytti vastaukseensa sekä arvioinnin että kuvailun.

Aikaisemmin kerätyt palautteet ovat keskittyneet enimmäkseen kesäpäivystyksen organisointiin, mutta on merkittävää, että meidän opinnäytetyössämme nousi samanlaisia aiheita esiin, vaikka kysely kohdistui varhaiskasvatuksen toteutukseen. Näitä ovat muun muassa pienten lasten ryhmissä tarve kasvattajien pysyvyyteen ja vieraiden lasten kanssa yksin jääminen ulkoilutilanteessa. Hyvinkään kaupungin palautekyselyissä ei olla kysytty työyksikköä, ja palveluohjauksen koordinaattori nosti esiin sen, että osassa paikoista työt ovat saattaneet sujua hyvin, kun toisessa yksikössä ei välttämättä yhtä hyvin. Samankaltaista tulkintaa on tehtävissä meidän aineistostamme, koska esimerkiksi vastaaja 13 koki lasten päätäntävällän itseään koskevista asioista näin: "Välillä liikaakin, erilaisia toimintatapoja yhdistyneenä talossa; jotkut aikuiset liian lepusu ja ei rajoista pidetty kiinni". Yksikössä ei ollut yhteistä linjausta toimin-

tatavoista, mikä aiheutti sen, että rajoja ei ollut. Vastaja 34 koki lasta kunnioittavan toimintatavan lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä siten, että “varhaiskasvatushenkilöstö huomioi lasta mahdollisimman paljon ja lapsilähtöisesti”. Tästä on tulkittavissa, että koko henkilöstö toimi lasta kunnioittavan toimintatavan mukaisesti ja on pääteltävissä, että koko varhaiskasvatustoiminta perustuu lapsilähtöisyyteen, mikä vastaavasti tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista.

Vastauksista on tulkittavissa se, että eri yksiköissä oli erilaisia hyviä tapoja, kun taas osassa paikoissa olisi ollut kehittämisen varaa. Eri viikot tuntuivat toteutuneen eri tavalla ja päivätkin olivat vaihtelevia. Vastauksissa oli kertomuksia siitä, että jonakin päivänä kasvattajista oli pulaa ja täten joku omasta tiimistä joutui auttamaan toiseen ryhmään. Ääripäätä edusti taas muutamien vastaukset, joissa kerrottiin siitä, kun lapsia oli ilmoitettua vähemmän, lapsiryhmä oli rauhallinen ja toiminta leppoista. Vastauksista ei tehty profilointia, mutta oli tulkittavissa, että mikäli työnteko koettiin jollakin tapaa negatiiviseksi, varhaiskasvatuksen toteutuskin oli kuvailujen mukaan puutteellista tai vain perushoitoa.

7 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Ihmisarvon kunnioittaminen on eettisesti kestävien tutkimustapojen yhteinen lähtökohta. Kunnioittaminen näkyy pyrkimyksenä turvata tutkittavien itsemääräämisoikeus, vahingoittumattomuus sekä yksityisyys. (Kuula 2006, 60.) Eettisyyden ja hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti huolehdimme tarvittavista luvista. Hyvinkään kaupungilta oli saatu tutkimuslupa opinnäytetyön tutkimukselle, ja vastaajille e-lomakkeen täyttäminen oli vapaaehtoista. E-lomakepohjaan ei ole pääsyä ohjaavan opettajamme lisäksi muilla kuin meillä. Tutkimuslomakkeen rakentamisessa huomioitiin nimettömyys sekä se, että ketään ei pystytä yksilöimään vastauksista. Tutkittavia ei etsitty, vaan linkki e-lomakkeeseen lähetettiin palveluohjauksen koordinaattorille, joka lähetti sen eteenpäin johtajille, jotka toimittivat sähköpostin tutkittavien saatavaksi. Sähköposti sisälsi saatekirjeen (liite 2), josta löytyivät meidän yhteystietomme lisäkysymyksiä varten. Opinnäytetyötä tehtiin yhteistyössä Hyvinkään kaupungin palveluohjauksen koordinaattorin kanssa, jotta noudatettiin myös heidän toimeksiantoaan.

Reliaabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. Tutkimuksen tai mittauksen ollessa reliaabeli, se ei tuota sattumanvaraista tietoa. Tapaustutkimuksen voi ajatella kuitenkin olevan niin ainutlaatuinen, ettei ole kahta samanlaista tapausta, joten luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnit eivät päde täten tapaustutkimukseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226-227.) Tulosten tulkinnassa pyrimme objektiiviseen tarkasteluun, mutta on aina mahdollista, että joku voisi saada tuloksista erilaiset johtopäätökset. Kysely olisi kuitenkin toistettavissa kasvattajille uudestaan ja oletuksena olisi se, että vastaukset olisivat melko samanlaiset.

Kyselylomakkeen haitat ovat siinä, että ei ole mahdollista varmistua vastaajan suhtautumisesta ja kato voi nousta suureksi. Lisäksi on epäselvää, kuinka vastaajat ovat ymmärtäneet kysymykset. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190.) Opinnäytetyön tulokset saattaisivat siis vaihdella, jos olisi käytetty eri menetelmiä. Kyselylomake on valittu perustelluista syistä, koska on haluttu mahdollisimman kattava kuvaus varhaiskasvatuksen toteutumisesta eri yksiköissä. Tällä tavoin on saavutettu mahdollisimman monta kasvattajaa ja huomioitu kesäajan kiireellinen luonne. Toisaalta kiireellisyys on voinut toimia päinvastaisesti ja häiriötekijöiden poistaminen tai vähentäminen ja ajan löytäminen avointen kysymysten vastaamiseen on ollut vastaajan vastuulla.

Validius eli pätevyys tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226). Kyselylomakkeen rakentaminen tuotti paljon haasteita. Kysymysten lauserakenteita ja e-lomakepohjaa pohdittiin paljon, jotta vastaukset olisivat olleet toivotun kaltaisia, eli vastaajat kertoisivat laajasti kokemuksistaan. E-lomakepohjan ulkoasua työstettiin, jotta se olisi viihtyisä, ja kokonaisuudessaan miellyttävä vastauskokemus. Kysely pyrittiin pitämään mahdollisimman lyhyenä, jotta vastaajat olisivat jaksaneet vastata kysymyksiin. Loppua kohden kuitenkin useammalla oli enemmän tyhjiä kohtia. Osa kysymyksistä oli ilmeisesti vaikeasti tulkittavissa, koska tyhjiä kohtia oli jonkin verran myös kyselyn alkupäässä. Osa vastaajista tuotti kuvailuja ja osa arviointia vastauksissaan, mitä ei osattu odottaa, mutta ei siitä haittaakaan lopulta ollut.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointia tehdään jatkuvasti. Valitut ratkaisut tulee perustella, joten tutkija ottaa yhtä aikaa kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tekemänsä työn luotettavuuteen. (Eskola & Suoranta 2001, 208.) Lähes kaikki e-lomakkeen kysymykset olivat avoimia kysymyksiä, joten tulkintojen ja johtopäätösten tekeminen niistä oli paikoin haastavaa. Tulokset on pyritty kuitenkin kirjoittamaan mahdollisimman kattavasti, säilyttäen vastausten laajan kirjon. Avointen kysymysten käyttö kuitenkin koettiin tutkimusongelman kannalta luontevaksi, jotta vastaukset olivat mahdollisimman todenmukaisia. Opinnäytetyön tekijöinä pyrimme säilyttämään vastausten alkuperäisyyden, joten tuloksissa on suoria lainauksia kyselyn vastauksista.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tulisi tarkastella erilaisista näkökulmista, kuin validius ja reliabiliteetti. Uskottavuus tarkoittaa sitä, että vastaavatko tutkijan käsitteet ja tulkinnat tutkittavien käsitteitä. Siirrettävyys eli yleistettävyys puolestaan on mahdollista tietyin ehdoin, mutta sen käyttöä tulee harkita. Varmuutta lisätään paljastamalla tutkijan ennakkolehtämukset. Vahvistuvuus tarkoittaa, että tehdyt tulkinnat saavat tukea aikaisemmista tutkimuksista samasta ilmiöstä. (Eskola & Suoranta 2001, 211-212.) Uskottavuus opinnäyte-

työmme näkökulmasta oli hieman kyseenalainen, koska vastaajat olivat ymmärtäneet eri tavoin kysymykset. Toisaalta yksikään kyselyn vastaus ei ollut meidän näkökulmasta väärä tai sopimaton, vaan toi monipuolisuutta ja yksilöllisyyttä tuloksiin, koska kasvatustyötä tehdään persoonalla ja yksilöllisellä tavalla. Täten vastaukset varhaiskasvatuksen toteutumisesta olivat monenkirjavia. Siirrettävyys ei ole mahdollista, koska kesäpäivystys organisoidaan eri tavoin eri kunnissa ja kaupungeissa. Omia ennakko-olettamuksia emme ole kirjanneet, koska emme itse ole työskennelleet kesäpäivystyksessä, jotta olisimme voineet varmuudella tehdä ennakko-olettamuksia. Täten ennakko-olettamukset ovat liittyneet työkentältä kuultuihin mielipiteisiin. Vahvistuvuus ei toteutunut opinnäytetyössämme, koska samaan ilmiöön tehtyä tutkimusta ei löytynyt tulosten tueksi.

Kysely kartoitti työntekijöiden kokemuksia sekä havaintoja, mikä puolestaan sisälsi mahdollisuuden tiedolle, mille ei ollut varmennusta tai perusteluita. Työntekijöiden tiedoissa saattoi olla niin kutsuttuja aukkoja, koska niihin saattoi sekoittua tunteet ja mielikuvat. Erilaisten häiriötekijöiden poistaminen oli vastaajan itsensä vastuulla. Arkiajattelun luonne saattaa olla joskus löysää tai kuritonta, mikä voi johtaa kriittittämiin päätelmiin. Työntekijöiden kokemukset olivat henkilökohtaisia tulkintoja, ja täten jokainen tarkasteli asioita omasta näkökulmasta. Ihmiset kiinnittävät kiinnostuksensa itselle tuttuihin asioihin, ja saattavat myös toistaa aiempia kokemuksiaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 19). Kukaan ei halua tuoda itseään niin kutsutusti ”huonoon valoon”, joten oli luonnollista, että kerrottaessa virheistä tai tekemättä jättämisestä, vastaajat kuvailivat aina sen toisten tekemäksi. Vastaukset eivät sisältäneet kriittisyyttä tai sen syvällisempää pohdintaa omaa toimintaa kohtaan, vaan mikäli aiheetta kriittisyyteen oli, kohdistettiin se ulkoisiin puitteisiin tai toisen toimintaan. Tämä on luonnollista ihmisen toiminnassa. Pyrimme kyselyn rakenteessa huomioimaan tämän, että ulkoisiin puitteisiin pyrittäisiin puuttumaan mahdollisimman vähän, koska kaikkiin asioihin ei organisoinnin taholtakaan pystytä puuttumaan.

8 Pohdinta

Hyvinkään kaupungilla kesäpäivystys organisoidaan joka kesä tarpeiden mukaan ja pyritään jatkamaan hyväksi havaittuja käytänteitä. Työntekijöitä kuullaan joka kesä päivystysajan päätyttyä eräänlaisen mielipidekyselyn muodossa. Kesäaikaan supistettu ja keskitetty toiminta koetaan kuitenkin toisinaan haasteelliseksi ja paikoin raskaaksi. Osa työntekijöistä pitää kesäpäivystysaikana työskentelystä, kun taas osa ei niinkään. Kaikkiin ulkoisiin puitteisiin ei voida vaikuttaa ja joitakin ratkaisuja on tehtävä pakosta.

Syy, miksi Rotkirchin (2013) sekä Riihosen & Tuukkasen (2013) tutkimuksen tulokset on esitelty aikaisemmin tässä opinnäytetyössä oli se, että tulokset toivat sellaisia haasteita ilmi,

mitä kyselymme tuloksista myös ilmeni. Kaikki haasteet ja vaikeat tunteet eivät juuri nimenomaisesti liity kesäpäivystykseen, vaan haasteita on läpi vuoden. Täten kaikki negatiivisesti kuvatut arvioinnit ja organisointiin perustuva kritiikki eivät kohdistu välttämättä nimenomaisesti vuoden 2016 kesäpäivystyksen organisointiin. Jatkuva resurssipula, vaihtuvat sijaiset ja kasvattajien siirtely ryhmien välillä vaikeutti lasten yksilöllisten kasvun tukemista niin tutkimuksessa kuin opinnäytetyössämme. Tutkimuksessa pohdittiin myös sitä, että entistä useampi lapsi tarvitsee erityistä tukea. Opinnäytetyömme kyselyn muutamissa vastauksissa kuvailtiin erityislasten tarpeita, vaikka yksikään kysymys ei suoraan kohdistunut siihen aiheeseen. Tutkimuksessa kasvattajat olivat kuvailleet sitä, että resurssipula aiheuttaa myös kasvatuskumppanuuden heikentymistä. Opinnäytetyömme tuloksista oli myös tulkittavissa samankaltaista pohdintaa kasvattajien osalta siitä, että aikaa ei ollut vanhempien kohtaamiseen.

Ammatillisilla kiusauksilla tarkoitetaan aikuisseuran vastustamatonta houkutusta, syiden ja selitysten hakemista itsensä ulkopuolelta ja moraalisten kannanottojen karttamista. Syiden ja selitysten hakeminen ulkopuolelta on varsin tuttua ja normaalia käytöstä jokaiselle ihmiselle, eikä tavatonta päiväkodin arjessa. Päivähoidossa toimimattomuuden syyksi usein sanotaan liian suuri lapsiryhmä. Kritiikin kohdistaminen itseen ja omaan toimintaan estyy, koska itsearviointi on haastavaa. Ulkopuolisten tekijöiden ja syiden löytäminen on paljon helpompaa, kuin itsearvioinnin tekeminen. (Koivunen 2013, 127-128.) Palveluohjauksen koordinaattori toi esille saman näkökulman, kuinka ulkopuolisia syitä ja selityksiä on helpompi etsiä, kuin tehdä itsearviointia. Kyselyn vastauksissa oli havaittavissa samankaltaisia elementtejä, että jonkin varhaiskasvatuksen osion toteuttaminen toteutui arvion mukaisesti huonosti tai osittain, koska ulkoiset tekijät olivat häirinneet. Pyrimme kyselylomakkeen kysymysten muotoilussa siihen, että ulkoisia puitteita voisi syyttää mahdollisimman vähän, koska kasvattajat kuitenkin vastaavat lopulta päiväkodin arjen rakentumisesta. Vastajille olisi ehkä vielä pitänyt tarkemmin tähdentää, että meidän tekemämme kysely ei ollut rinnastettavissa tai korvaava tähän mielitekijäkyselyyn, mitä aikaisempina kesinä on tehty.

Vaihtuvissa ja alati muuttuvissa olosuhteissa työskentely voi olla stressaavaa ja loman odotus tai lomalta paluu vaikuttavat työmotivaatioon. Kasvattajat vaativat itseltään paljon, mutta voisiko olla myös toisin päin, että kesäaikaan vähennetään vaatimuksia kasvatustyön suhteen, koska on kyse loma-ajasta. Tämä puolestaan saattaa näkyä lasten kohtaamisessa ja arjen pedagogiikassa. Kesäpäivystysajan ollessa verrattain lyhyt ja toisten ollessa tuntemattomia toisilleen, saattaa kesäpäivystysajan työskentelyä leimata ajatus "selviytymisestä" päivä kerrallaan. Vastajamäärä oli vain yksi kolmasosa kesäpäivystysaikana työskennelleistä kasvattajista ja kyselyn ollessa vapaaehtoinen, saattoi vastaajajoukoksi valikoitua vain he, jotka haluavat jollakin tapaa kehittää työtään tai "valittaa" ulkoisista puitteista. Mikäli kaikilta olisi saatu vastaukset, olisivatko tulokset olleet samanlaisia.

Varhaiskasvatuksen uudistukset ovat tuoneet näkemyksellisiä eroja viime vuosien aikana. Varhaiskasvatuksen siirtyminen sosiaalihuollolta opetus- ja kulttuuriministeriölle on tuottanut merkittäviä uudistuksia. Nämä uudistukset ovat nähtävissä myös varhaiskasvatuksen toteutamisessa, koska valtakunnallisissa asiakirjoissa ja varhaiskasvatusta ohjaavissa laissa painotukset ja näkemykset varhaiskasvatuksesta ovat muuttuneet. Varhaiskasvatuksen ohjaus on ollut epäsystemaattista sekä suunnittelematonta, koska se on siirtynyt informaatio- ja ohjelmaohjauksen suuntaan. Tästä syystä varhaiskasvatuksen kehityslinjana voidaan nähdä pedagogisen laadun suuri vaihtelu, koska informaatio- ja ohjelmaohjaus mahdollistavat erilaiset tulokset paikallistasolla. (Alila, Eskelinen, Estola, Kahiluoto, Kinon, Pekuri, Polvinen, Laaksonen & Lamberg 2014, 16.) Opinnäytetyön ajankohtaisuutta pohdittiin paljon, sillä varhaiskasvatus on ollut isojen muutoksien ja uudistuksien alaisena viime vuosien aikana. Miten paljon esimerkiksi kasvattajat ovat näihin perehtyneet ja ottaneet käytäntöön.

Kasvattajien tekemän työn dokumentointi ja sen näkyvyys ovat keskeisessä asemassa, kun varhaiskasvatusta uudistetaan. Varhaiskasvatuksella on tärkeä tehtävä yhteiskunnassamme ja sen syvämpi merkitys voidaan tunnustaa laajemmin, kun ymmärretään, mitä varhaiskasvatuksessa tehdään. Kasvattajien tekemä reflektointi on tärkeässä osassa työn kehittämisen ja arvomaailman syntyvän näkökulmasta. Kyselylomake toivottavasti mahdollisti kasvattajille eräänlaisen oman työn arvioinnin ja reflektoinnin kesäajan päivystyksestä. Kehittämisehdotus tulevien kesäpäivystysten varalle olisi esimerkiksi kasvattajien kuuleminen jo kesäpäivystyksen organisoinnin vaiheessa. Koemme, että olisi hyvä jatkaa työntekijöiden infotilaisuuden järjestämistä kevään aikana ja teemaviikkojen toteuttamista kesäpäivystysaikana, kuten tähänkin asti on ollut. Kasvattajien osalta jokaisen olisi syytä perehtyä hyvin niin kutsuttuihin ”kesäkansioihin”, sillä ne ovat heidän etuaan ajatellen koottu. Pohdimme myös sitä, että voisiko taustatietolomakkeita muokata, jotta ne vastaisivat paremmin kasvattajien tarpeita. Niissä voisi esimerkiksi esittää yksityiskohtaisempia kysymyksiä lapsesta. Vanhemmille olisi hyvä kertoa, että lomake tulisi täyttää huolellisesti, koska kesäpäivystyksen aikana ei välttämättä ole lapselle entuudestaan tuttuja kasvattajia ryhmässä. Täten laadukkaan varhaiskasvatuksen jatkuvuus olisi paremmin taattu, kun esimerkiksi lapsen tuen tarpeet on selkeästi kirjattu.

Hyvinkään kaupungin palveluohjauksen koordinaattori voi ottaa huomioon opinnäytetyön tulokset kehittäessään yhdessä työryhmän kanssa kesäpäivystystä. Opinnäytetyö toimitetaan myös Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatukseen joko kirjallisena tai sähköisesti. Tutkimus käsittelee työntekijöiden omia kokemuksia ja työtapoja, jotka eivät ole riippuvaisia ulkoisista puitteista. Tulokset täten tuottavat erilaista tietoa verrattuna Hyvinkään kaupungin toteuttamaan mielipidekyselyyn kesäpäivystyksestä. Opinnäytetyö lähetetään palveluohjauksen koordinaattorille arvioitavaksi sekä hänelle kootaan erillinen selvitys kyselyn vastauksista. Tähän selvitykseen otetaan vain kysymykset 4-13, jotta vastauksista ei pysty yksilöimään ketään.

Meidän osaltamme opinnäytetyön yhteistyö ei enää jatku, koska valmistumme. Tästä samaisesta teemasta pystyisi tekemään erilaisia opinnäytetöitä tai tutkimuksia enemmänkin. Eri kaupungeilla ja kunnilla saattaisi olla tarvetta kartoitukselle tai esimerkiksi tutkittavaa voisi vaihtaa lapsiin tai vanhempiin ja heidän kokemuksiinsa kesäpäivystyksestä. Aihetta pystyisi tutkimaan eri menetelmillä ja tutkimusta pystyisi tuottamaan pitkittäistutkimuksenakin.

Lähteet

Julkaistut

Eskola, J. & Suoranta, J. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5.painos. Tampere: Vastapaino.

Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi: havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa: Printel.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.

Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2013. Niin ainutlaatuinen-näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. 3.painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Koivunen, P-L. 2013. Hyvä päivähoito-Työkaluja sujuvaan arkeen. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa-havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Korkeamäki, R-L. 2011. Kieli ja vuorovaikutus oppimisympäristöissä. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Opas 13. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 42-52.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Lipponen, L. 2011. Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 31-38.

Mikkola, P. & Nevalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään -näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieto.

Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: VL-Markkinointi.

Pääjoki, T. 2011. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 109-121.

Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Selviytymistä vai varhaiskasvatusta-mitä on resurssipula päiväkodissa? Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: VL-Markkinointi, 64-78.

Rotkirch, A. 2013. Vastaajat ja tausta. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: VL-Markkinointi, 8-17.

Ruokonen, I. & Rusanen, S. 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattaja. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Opas 3. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 10-15.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turja, L. 2011. Tiedekasvatus ja lapsen tutkiva toiminta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus, 179-194.

Varhaiskasvatustalaki L36/1973.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56. Helsinki: Gummerus.

Vuosilomalaki L162/2005.

Välimäki, A-L. 2011. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2003/2005. Kieli ja vuorovaikutus oppimisympäristöissä. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Opas 13. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 13-21.

Sähköiset

Alatalo, A. 2013. Vanhemmat keplottelevat lapsen kesäloman mahdollisimman pitkäksi. Yleisradio Oy. Viitattu 14.1.2016. <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/05/14/vanhemmat-keplottelevat-lapsen-kesaloman-mahdollisimman-pitkaksi>

Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinon, J., Pekuri, H-M., Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tuoksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. Viitattu 22.10.2016. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr12.pdf?lang=fi>

Laitinen, J. 2016. Tuhannet perheet tekevät loma-aikaan päiväkotioharit Helsingissä. Helsingin Sanomat. Viitattu 14.1.2016. <http://www.hs.fi/kaupunki/a1451706165846>

Lapsen varhaiskasvatus-suunnitelma. 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 19.10.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/suunnitelmat/lapsen-varhaiskasvatussuunnitelma-vasu>

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2017. Hyvinkää. Viitattu 26.10.2016. <http://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kasvatus-ja-koulutus/opetuksen-tietopankki/liitteet/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma-vv-2014-2017.pdf>

Lasten varhaisten vuosien palveluista parempi kokonaisuus. 2009. Lapsiasiavaltuutettu. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2009:3. Viitattu 25.10.2016. <http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/04/palveluista-parempi-kokonaisuus.pdf>

Mikä on lasten oikeuksien sopimus? 2016. Unicef. Viitattu 2.11.2016. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Niikko, A. 2010. Lastentarhanopettajien käsityksiä työnsä tavoitteista ja tehtävistä. Varhaiskasvatus tänään. Suomen Varhaiskasvatus ry:n verkkolehti. Viitattu 28.10.2016. <http://ecef.org/wp-content/uploads/2014/03/2010-1-Niikko.pdf>

Ranta, E. 2011. Vanhemmat lomalla - lapsi viedään päiväkotiin. Viitattu 7.12.2015. <http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2011/07/01/vanhemmat-lomalla-lapsi-viedaan-paivakotiin/20119204/139>

Varhaiskasvatus. 2016a. Hyvinkää. Viitattu 2.11.2016. <http://www.hyvinkaa.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/>

Varhaiskasvatus. 2016b. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 2.11.2016. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi>

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 3.11.2016. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72925/URN%3aNB%3afi-fe201504225286.pdf?sequence=1>

Varhaiskasvatussuunnitelma. 2015. Hyvinkään kaupunki. Viitattu 17.10.2016. <http://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/vasu/varhaiskasvatussuunnitelma.pdf>

Julkaisemattomat

Tiainen, T. 2016. Sähköpostikeskustelu. Hyvinkään kaupunki. Viitattu 20.5.2016.

Taulukot

Taulukko 1: Esimerkkitaulukko kysymyksestä millä tavoin mielestäsi oppimisen edellytyksiä tuettiin.....	29
Taulukko 2: Kyselyyn vastanneiden pohjakoulutus	31
Taulukko 3: Kyselyyn vastanneiden työviikot yhteensä kesäpäivystyksessä.....	31
Taulukko 4: Kyselyyn vastanneiden työkokemus vuosina	32

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake	57
Liite 2: Saatekirje tutkittaville	59

Liite 1: Kyselylomake

Hyvä vastaanottaja,

Opiskelemme Laurea-ammattikorkeakoulussa Hyvinkään kampuksella sosiaali- ja terveysalan sosionomin amk-tutkintoa. Teemme opinnäytetyömme työntekijöiden näkemyksistä ja kokemuksista varhaiskasvatuksen toteutumisesta kesäpäivystyksessä Hyvinkään kaupungin kunnallisten päiväkodeissa vuonna 2016. Tutkimuksen avulla kartoitamme työntekijöiden kokemuksia varhaiskasvatuksen toteutumisesta kesäpäivystyksessä Hyvinkään varhaiskasvatuksen kehittämistyötä varten.

Opinnäytetyö toteutetaan kyselytutkimuksena, johon kutsumme Teidät osallistumaan. Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Teillä on mahdollisuus saada apua kyselylomakkeen täyttämiseen meiltä, Ella Kortelaiselta sekä Suvi Lindholmilta vastausajan puitteissa. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa missään vaiheessa. Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa Hyvinkään kaupungilta.

Opinnäytetyömme ohjaajana toimii Maire Antikainen Laurea-ammattikorkeakoulusta Hyvinkään kampukselta.

Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan internetissä osoitteessa www.theseus.fi sekä lähetetään Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatuksen hallinnolle. Vastausaikaa on 31.8.2016 asti. Kiitos vastauksista!

Ystävällisin terveisin,

Ella Kortelainen & Suvi Lindholm

PERUSTIEDOT

1. Mikä on pohjakoulutuksesi varhaiskasvatustyöhön?

Ei tutkintoa

Lähihoitaja

Lastenohjaaja

Lastentarhanopettaja

Sosionomi, joka on saanut kelpoisuuden lastentarhanopettajaksi

Jokin muu, mikä?

2. Kuinka monta vuotta arviolta olet työskennellyt varhaiskasvatusalalla yhteensä?

- 0-1 vuotta
- 2-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- yli 10 vuotta

3. Kuinka kauan olit yhteensä kesäpäivystyksessä töissä kesällä 2016?

- 1 viikko
- 2 viikkoa
- 3 viikkoa
- 4 viikkoa
- 5 viikkoa

4. Millaiseksi koit työskentelyn kesäpäivystysaikana?

VARHAISKASVATUKSEN PERUSTA

5. Millä tavoin mielestäsi oppimisen edellytyksiä tuettiin?

6. Millä tavoin mielestäsi kielen kehityksen edellytyksiä tuettiin?

7. Miten mielestäsi lapset saivat päättää itseään koskevista asioista?

8. Miten mielestäsi lapsen ikä ja kehitys otettiin huomioon toiminnassa?

9. Miten mielestäsi lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat otettiin huomioon?

10. Miten mielestäsi lasta kunnioittava toimintatapa toteutui lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä?

11. Kuvaile, millä tavoin lapsen toimimista vertaisryhmässä edistettiin?

LAPSELLE OMINAISET TAVAT TOIMIA

12. Miten lapselle ominaiset tavat (leikki, liikkuminen, tutkiminen, taiteellinen ilmaisu ja kokeminen) painottuivat toteutetussa toiminnassa?

YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

13. Millaista yhteistyö vanhempien kanssa oli mielestäsi kesäpäivystysaikana?

Liite 2: Saatekirje tutkittaville

Hyvä vastaanottaja,

Opiskelemme Laurea-ammattikorkeakoulussa Hyvinkään kampuksella sosiaali- ja terveysalan sosionomin amk-tutkintoa. Teemme opinnäytetyömme työntekijöiden näkemyksistä ja kokemuksista varhaiskasvatuksen toteutumisesta kesäpäivystyksessä Hyvinkään kaupungin kunnallisten päiväkodeissa vuonna 2016. Tutkimuksen avulla kartoitamme työntekijöiden kokemuksia varhaiskasvatuksen toteutumisesta kesäpäivystyksessä Hyvinkään varhaiskasvatuksen kehittämistyötä varten.

Opinnäytetyö toteutetaan kyselytutkimuksena, johon kutsumme Teidät osallistumaan. Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Vastaathan kyselyyn kesäpäivystysajan jaksosi loppupuolella. Teillä on mahdollisuus saada apua kyselylomakkeen täyttämiseen meiltä, Ella Kortelaiselta sekä Suvi Lindholmilta vastausajan puitteissa. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa missään vaiheessa. Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa Hyvinkään kaupungilta.

Tässä linkki kyselyyn: <https://elomake3.laurea.fi/lomakkeet/12713/lomake.html>

Opinnäytetyömme ohjaajana toimii Maire Antikainen Laurea-ammattikorkeakoulusta Hyvinkään kampukselta.

Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Theseuksessa, joka on ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden ja julkaisujen sähköinen julkaisujärjestelmä (www.theseus.fi), sekä lähetetään Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatuksen hallinnolle. Vastausaikaa on 31.8.2016 asti. Kiitos vastauksista!

Ystävällisin terveisin,

Ella Kortelainen & Suvi Lindholm